

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Διατμηματικό

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΔΠΜΣ)
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

ΘΕΜΑ: Η εξέλιξη την τελευταία δεκαετία και οι μελλοντικές προοπτικές των ηλεκτρονικών συστημάτων και του νομικού πλαισίου των δημοσίων διαγωνισμών στην Ελλάδα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Βασιλική Βλαχογιώργου

Κόρινθος, Οκτώβριος 2021

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International Relations

Master Program in
“Local and Regional Development and Local Government”

SUBJECT: The development in the last decade and the future perspectives of the electronic systems and the legal framework of the public tenders in Greece

Postgraduate student: Vassiliki Vlachogiorgou

Corinth, October, 2021

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του/ης συγγραφέα/ως και ο/η επιβλέπων/ουσα, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Η δηλούσα

Βασιλική Βλαχογιώργου

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας χρειάστηκαν πολλές ώρες από τον προσωπικό μου χρόνο. Όταν όμως υπάρχει οικογένεια ο προσωπικός μου χρόνος είναι ταυτόχρονα και οικογενειακός μας χρόνος. Ευχαριστώ την οικογένειά μου για την στήριξή τους, στην προσπάθειά μου. Τον σύζυγό μου Γιώργο, που ανέλαβε να διεκπεραιώσει πολλές από τις καθημερινές οικογενειακές στιγμές και υποχρεώσεις που εγώ αδυνατούσα. Τα παιδιά μου Απόστολο και Κατερίνα, μαθητές δημοτικού σχολείου, που έκαναν ησυχία όταν τους το ζητούσα και μου παραχωρούσαν τα γραφεία τους στα δωμάτιά τους, ώστε να έχω ησυχία για να διαβάζω και να γράφω.

Ευχαριστώ την επιβλέπουσα καθηγήτρια, κυρία Ελένη Διδασκάλου που από την πρώτη στιγμή με βοήθησε και με κατεύθυνε στην συγγραφή της παρούσας εργασίας, δείχνοντάς μου την μεθοδολογία που πρέπει να χρησιμοποιήσω και επισημαίνοντάς μου τα λάθη και τις αδυναμίες στο κείμενο μου, ώστε να τα διορθώσω εγκαίρως και να είμαι στην ευχάριστη θέση να υποβάλλω εμπρόθεσμα την πτυχιακή μου εργασία.

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία παρουσιάζει την εξέλιξη την τελευταία δεκαετία και τις μελλοντικές προοπτικές των ηλεκτρονικών συστημάτων και του νομικού πλαισίου των δημοσίων διαγωνισμών στην Ελλάδα. Αρχικά παρουσιάζονται οι ορισμοί και οι έννοιες που αφορούν όλο το φάσμα των δημοσίων διαγωνισμών. Ακολουθεί μια γενική αναφορά στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση προτού περάσει στην ιστορική αναδρομή της διαδικασία υποβολής δημοσίων διαγωνισμών και του εκάστοτε ισχύοντος θεσμικού πλαισίου.

Από το ΠΔ 394/96 στα ΠΔ 118/07 και ΠΔ 60/07 και στις αδυναμίες που οδήγησαν στην αναδιάρθρωση του συστήματος συνολικά, τόσο θεσμικά όσο και κυρίως τεχνολογικά. Το 2014 ως έτος σταθμός της αναδιάρθρωσης με την λειτουργία του ΕΣΗΔΗΣ και άρα με την εισαγωγή ΤΠΕ στις διαδικασίες δημοσίων προμηθειών, με αδυναμίες αλλά και προοπτικές. Επόμενο ορόσημο το έτος 2016 με την ψήφιση του Ν.4412/16, ως ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία ευρωπαϊκών οδηγιών για τις κρατικές προμήθειες. Τα σημαντικότερα σημεία που έκαναν την διαφορά σε σχέση με το προηγούμενο νομικό πλαίσιο αλλά και η ταυτόχρονη εφαρμογή του με το ΕΣΗΔΗΣ στον δρόμο προς αποτελεσματική εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στις δημόσιες προμήθειες.

Περιγράφονται αναλυτικά και διαγραμματικά όλες οι ροές εργασιών από την αρχή έως το τέλος για την υποβολή διαγωνισμών με την χρήση ΤΠΕ, πριν και μετά την αλλαγή του νομικού πλαισίου. Τα σημαντικά οφέλη που αποκόμισαν τόσο το κράτος όσο και οι συμμετέχοντες οικονομικοί φορείς και τα οφέλη συνολικά στην αγορά και την οικονομία. Αποτυπώνεται η διαφαινόμενη προοπτική περαιτέρω βελτίωσης της διαδικασίας με την ενεργοποίηση ακόμα περισσότερων λειτουργικοτήτων του συστήματος, ειδικά αν συνδυαστούν με ακόμα πιο ριζοσπαστικό νομικό πλαίσιο.

Abstract

The present dissertation presents the development of the last decade and the future perspectives of electronic systems and the legal framework of public tenders in Greece. Firstly, the definitions and concepts that concern the whole range of public tenders are presented. Following is a general overview of e-government before moving on to the historical background of the public tendering process and the current institutional framework.

From PD 394/96 to PD 118/07 and PD 60/07 and the weaknesses that led to the restructuring of the system as a whole, both institutionally and mainly technologically. The year 2014 as a milestone of restructuring with the operation of ESIDIS and therefore with the introduction of ICT in public procurement procedures, with weaknesses but also prospects. Next milestone in 2016 with the vote of Law 4412/16, as an incorporation into Greek legislation of European directives on public procurement. The most important points that made the difference in relation to the previous legal framework but also its simultaneous implementation with ESIDIS on the way to effective implementation of e-government in public procurement.

All workflows from the beginning to the end for the submission of tenders using ICT are described in detail and diagrammatically, before and after the change of the legal framework. The significant benefits to both the state and the participating economic operators and the overall benefits to the market and the economy. The emerging prospect of further improvement of the process is reflected in the activation of even more functionalities of the system, especially if combined with an even more radical legal framework.

Συντομεύσεις

- Φ.Π.Α.: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
- ΕΣΗΔΗΣ: Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων
- ΠΔ: Προεδρικό Διάταγμα
- Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση
- Κ.Π.Δ: Κανονισμός Προμηθειών Δημοσίου
- ΚΗΜΔΗΣ: Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων
- Ε.Π.Π.: Εθνικό Πρόγραμμα Προηθειών
- ΕΕΕΣ: Ενιαίο Ευρωπαϊκό Έγγραφο Σύμβασης
- ΑΠΕΔ: Αρχή Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου
- ΤΠΕ: Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών
- ΑΕΠΠ: Ανώτατη Επιτροπή Προδικαστικών Προσφυγών
- ΠΠ: Προδικαστική Προσφυγή
- ΕΑΑΔΗΣΥ: Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	1
1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί	3
1.1 Ορισμοί – Έννοιες Δημοσίων Διαγωνισμών	3
1.2 Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	4
2 Ιστορική αναδρομή της διαδικασίας υποβολής δημόσιων διαγωνισμών	7
2.1 Θεσμικό και τεχνικό πλαίσιο το 2011	7
2.1.1 Το ΠΔ 118/2007 & το ΠΔ 60/2007	7
2.1.2 Διαδικασία υποβολής διαγωνισμών και αξιολόγησής τους	8
2.1.3 Οι αδυναμίες και η ανάγκη αναδιάρθρωσης	10
3 Η αναδιάρθρωση	12
3.1 η δημιουργία του ΕΣΗΔΗΣ το 2014	12
3.1.1 Εισαγωγή στο ΕΣΗΔΗΣ	12
3.1.2 Μειονεκτήματα - Πλεονεκτήματα	14
3.1.3 Οι προοπτικές	16
3.2 Ο νέος Νόμος των Κρατικών Προμηθειών 4412/2016	16
3.2.1 Εισαγωγή στο νέο νομικό πλαίσιο	16
3.2.2 Οι σημαντικότερες διαφορές με το προηγούμενο νομικό πλαίσιο	17
4 Η εφαρμογή του 4412/16 μέσω του ΕΣΗΔΗΣ	22
4.1 Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στις κρατικές προμήθειες	22
4.2 Η διαδικασία υποβολής μέσω ΕΣΗΔΗΣ πριν την τελευταία τροποποίηση του 4412/16	28
4.3 Κομβικές τροποποιήσεις Ν. 4412/16 και η προσαρμογή του ΕΣΗΔΗΣ	34
4.4 Περιγραφή ενός αντίστοιχου συστήματος ηλεκτρονικής υποβολής προσφορών που λειτουργεί στην Ελλάδα	38
4.5 Τα οφέλη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο ισχύον Νομικό Πλαίσιο και οι περαιτέρω προοπτικές του ΕΣΗΔΗΣ	40
4.5.1 Τα οφέλη	40
4.5.2 Οι προοπτικές θεσμικά και τεχνικά	41
5 Συμπεράσματα	45
6 Βιβλιογραφία – Πηγές	48

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία θα εστιάσει στους διαγωνισμούς προμήθειας αγαθών και παροχής υπηρεσιών του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα. Αν και οι Δημόσιες Προμήθειες περιλαμβάνουν και πολλές άλλες κατηγορίες, όπως κατασκευαστικά έργα, υγειονομικό υλικό κ.α., εντούτοις η εκτενής αναφορά για όλα αυτά τα είδη προμηθειών δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί και αναλυθεί, στα πλαίσια της παρούσας, καθώς η προσπάθεια καταγραφής των επιμέρους ιδιαιτεροτήτων που διέπουν το κάθε είδος προμήθειας θα ελάμβανε πολύ μεγάλη έκταση.

Σκοπός είναι να εντοπίσουμε τον βαθμό που τα ψηφιακά εργαλεία έχουν βελτιώσει και επιταχύνει την διαδικασία διενέργειας των δημοσίων προμηθειών, τόσο για τους δημόσιους φορείς όσο και για τους υποψήφιους προμηθευτές τους. Και αν τελικά η χρήση των ψηφιακών εργαλείων έχει απλοποιήσει τις διαδικασίες προμηθειών των δημοσίων φορέων και έχει μεγιστοποιήσει τα οφέλη στην αγορά.

Ο στόχος της εργασίας είναι να διακρίνει τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες των υφιστάμενων νομοθετικών πλαισίων σε συνδυασμό με τις ηλεκτρονικές διαδικασίες και να προτείνει βελτιώσεις ή παρεμβάσεις τόσο σε τεχνολογικό, όσο και σε θεσμικό επίπεδο. Θα διερευνηθεί αφενός σε πιο βαθμό το υφιστάμενο ηλεκτρονικό σύστημα ηλεκτρονικών δημοσίων προμηθειών έχει βελτιώσει την κατάσταση αναφορικά με τον τρόπο και τις διαδικασίες εκτέλεσης των δημοσίων προμηθειών και, αφετέρου, αν έχει προδιαγράψει και υποστηρίζει αποτελεσματικά και εύρυθμα την εφαρμογή και την χρήση νέων μοντέλων δημοσίων προμηθειών.

Στο πλαίσιο αυτό, ο βασικός στόχος της μηχανογραφικής υποστήριξης των διαδικασιών δημοσίων προμηθειών με στόχο την επιτάχυνση και απλούστευση τόσο της συνολικής διαδικασίας όσο και επιμέρους τμημάτων της και η υποστήριξη νέων πρακτικών δημοσίων προμηθειών (συμφωνίες – πλαίσιο, ηλεκτρονικές διαδικασίες), στην λογική της διαδικτύωσης των αναθετουσών αρχών του δημοσίου και των ιδιωτικών επιχειρήσεων (προμηθευτών) με τις κεντρικές κρατικές υπηρεσίες με σκοπό την δημιουργία ενός «ανοιχτού» συστήματος προσβάσιμου τόσο από τα κρατικά στελέχη όσο και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις – προμηθευτές, καθίσταται ακρογωνιαίος λίθος της επίτευξης της πολυπόθητης ανάπτυξης της χώρας.

Η βελτίωση της επικοινωνίας με τους φορείς του Δημοσίου και τους προμηθευτές σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες, η παροχή καλύτερης και πληρέστερης πληροφόρησης καθώς και προηγμένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών, αναφορικά με τις δημόσιες προμήθειες προς κάθε ενδιαφερόμενο (αναθέτουσες αρχές, προμηθευτές, ευρύ κοινό) αποτελούν σημαντικά ορόσημα στις διαγωνιστικές διαδικασίες αν αναλογιστούμε ότι κάθε έτος οι δημόσιες αρχές στην ΕΕ δαπανούν ποσοστό περίπου 14 % του ΑΕΠ σε δημόσιες προμήθειες. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε ποσό άνω των 1,9 τρισ. €. Οι δημόσιες προμήθειες είναι σαφώς σημαντικές για την ανταγωνιστικότητα λόγω του μεγέθους τους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε τομείς όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, η άμυνα, η τεχνολογία των πληροφοριών (ΤΠ) και οι υπηρεσίες υγείας, όπου ο δημόσιος τομέας αποτελεί βασική πηγή ζήτησης (*European Commission*, 02/10/2021)

1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

1.1 ΟΡΙΣΜΟΙ – ΈΝΝΟΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 ‘Ορισμοί’, του Ν.4412/16 εφαρμόζονται ορισμοί σε σχέση με τους Δημόσιους διαγωνισμούς. «Ως “αναθέτουσες αρχές” νοούνται το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή οι ενώσεις μιας ή περισσότερων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

Από την ολοκλήρωση των διαγωνιστικών διαδικασιών προκύπτουν “δημόσιες συμβάσεις”. Γενικώς “συμβάσεις έργων, υπηρεσιών και προμηθειών” νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/ αναθετόντων φορέων, αντίστοιχα, και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών. Συγκεκριμένα “δημόσιες συμβάσεις προμηθειών” και “συμβάσεις προμηθειών” νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την αγορά, τη χρηματοδοτική μίσθωση, τη μίσθωση ή τη μίσθωση-πώληση, με ή χωρίς δικαίωμα αγοράς, προϊόντων. Μια σύμβαση προμηθειών μπορεί να περιλαμβάνει, παρεμπιπτόντως, εργασίες τοποθέτησης και εγκατάστασης. Επιπλέον “δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών” και “συμβάσεις υπηρεσιών” νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών. Τέλος μπορούν να συνάπτονται “δημόσιες συμβάσεις εκπόνησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών” με αντικείμενο την εκπόνηση μελετών και την παροχή τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών.

Μία συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/αναθετόντων φορέων και ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων, η οποία αποσκοπεί στον καθορισμό των όρων που διέπουν τις συμβάσεις που πρόκειται να συναφθούν κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου, ιδίως όσον αφορά τις τιμές και, όπου ενδείκνυται, τις προβλεπόμενες ποσότητες, ονομάζεται “συμφωνία – πλαίσιο”.

Ως “οικονομικός φορέας” νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσιος φορέας ή ένωση αυτών των προσώπων ή/και φορέων, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών συμπράξεων επιχειρήσεων, που προσφέρει στην αγορά εκτέλεση εργασιών ή/και έργου,

προμήθεια προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών. Ενώ “προσφέρων” νοείται οικονομικός φορέας που έχει υποβάλει προσφορά.» (ΕΑΑΔΗΣΥ, 19/08/2021)

Έως τις 31/08/2021 η κατηγοριοποίηση των δημοσίων προμηθειών και υπηρεσιών, αναλόγως το ύψος της προϋπολογισθείσας δαπάνης χωρίς ΦΠΑ, είχε ως ακολούθως:

- Έως 20.000,00 €: απ’ ευθείας ανάθεση με υποβολή έντυπου φακέλου προσφορών ή με αποστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Από 20.000,01 € έως 60.000,00 €: Συνοπτικός διαγωνισμός με υποβολή έντυπου φακέλου προσφορών.
- Από 60.000,01 € και άνω ανοικτός ηλεκτρονικός διαγωνισμός, αποκλειστικά μέσω της πλατφόρμας του ΕΣΗΔΗΣ, με την υποβολή προσφορών σε ηλεκτρονική μορφή.

Με την τροποποίηση του Ν. 4412/16 (Ν.4782/09-03-21) επήλθαν σημαντικές αλλαγές στις διαδικασίες δημοσίων προμηθειών και υπηρεσιών. Συγκεκριμένα:

Από 01/09/2021 η κατηγοριοποίηση των δημοσίων προμηθειών και υπηρεσιών, αναλόγως το ύψος της προϋπολογισθείσας δαπάνης χωρίς ΦΠΑ, είναι ως ακολούθως:

- Έως 30.000,00 €: απ’ ευθείας ανάθεση με υποβολή έντυπου φακέλου προσφορών ή με αποστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Από 30.000,01 και άνω ανοικτός ηλεκτρονικός διαγωνισμός, αποκλειστικά μέσω της πλατφόρμας του ΕΣΗΔΗΣ, με την υποβολή προσφορών σε ηλεκτρονική μορφή.

Υπάρχει πλήθος άλλων κατηγοριοποιήσεων και ορισμών αλλά για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας η οποία εστιάζει στους διαγωνισμούς προμήθειας αγαθών και παροχής υπηρεσιών τα ανωτέρω καλύπτουν το γενικό πλαίσιο.

1.2 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Η εξέλιξη των ψηφιακών εργαλείων για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση αποτελούν την κοινωνική και πολιτική επανάσταση του 21^{ου} αιώνα, καθώς δεν υπάρχει πτυχή στην οποία να μην εφαρμόζεται σε έναν βαθμό.

Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) χρησιμοποιούνται ήδη ευρέως από κρατικούς φορείς, αλλά η ηλεκτρονική διακυβέρνηση περιλαμβάνει πολύ περισσότερα από απλά εργαλεία. Περιλαμβάνει πρωτίστως επανεξέταση της οργάνωσης και των διαδικασιών και αλλαγή συμπεριφοράς, ώστε οι δημόσιες υπηρεσίες να παρέχονται πιο αποτελεσματικά στους πολίτες. Η ορθή εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης επιτρέπει στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς να πραγματοποιούν τις αλληλεπιδράσεις τους με το κράτος πιο εύκολα, πιο γρήγορα και με χαμηλότερο κόστος. (European Commission, 22/05/2021).

Καταλύτες για την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης υπήρξαν παράγοντες όπως η μειωμένη ικανοποίηση των πολιτών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, η ανάπτυξη νέων μεθόδων διοίκησης και διαχείρισης, Η αλματώδης ανάπτυξη και διάδοση των ΤΠΕ, οι προκλήσεις που καλείται ν' αντιμετωπίσει η δημόσια διοίκηση, που σταδιακά αυξάνονται.

Ένας αντιπροσωπευτικός ορισμός της «*Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι ο μετασχηματισμός διαδικασιών, οργανωτικών δομών, δραστηριοτήτων και στόχων των δημόσιων οργανισμών, καθώς επίσης και του τρόπου επικοινωνίας τους, με τους πολίτες, με βάση τις δυνατότητες που παρέχουν οι ΤΠΕ, με στόχο την αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητάς τους*» (eclass, Παν.Πελοποννήσου, 22/05/2021)

Σύμφωνα με τον Κ. Γάκη: «*Η αποτελεσματική ηλεκτρονική διακυβέρνηση μπορεί να προσφέρει ένα ευρύ φάσμα πλεονεκτημάτων, όπως περισσότερη αποδοτικότητα και εξοικονόμηση πόρων, αυξημένη διαφάνεια και μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στην κοινωνικοπολιτική ζωή.*

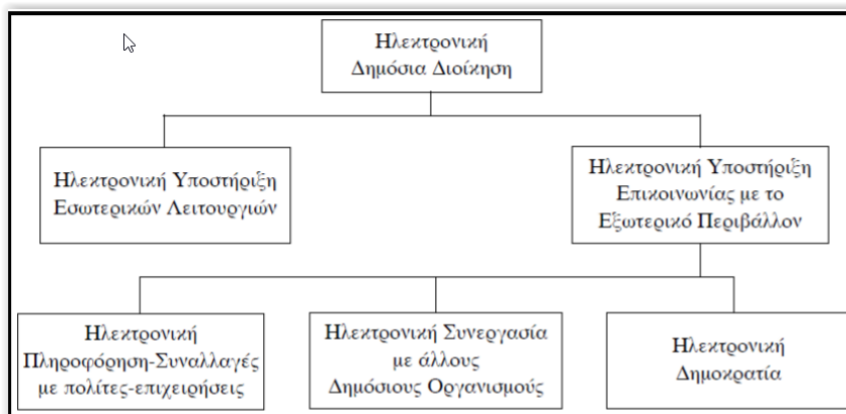
Οι ΤΠΕ είναι σε θέση ν' αλλάξουν ριζικά και καθοριστικά τον τρόπο που ασκείται η δημόσια διοίκηση, χάρη στις παρακάτω δυνατότητες αυτών των τεχνολογιών:

- Η ηλεκτρονική διάθεση των ίδιων πληροφοριών σε διάφορα επίπεδα σε γεωγραφικά απομακρυσμένους τόπους και η δυνατότητα για εκτεταμένη διασταύρωση και επεξεργασία των πληροφοριών αυτών
- Η άσκηση ελέγχου και συντονισμού χωρίς φυσική παρουσία
- Η μεγάλη σε πραγματικό χρόνο υπολογιστική ικανότητα με ελάχιστο κίνδυνο λάθους και με ακριβή εφαρμογή προτυποποιημένων διαδικασιών

- Η τεράστια αποθηκευτική δυνατότητα σε μικρό χώρο, με παράλληλη δυνατότητα αναζήτησης και ανάκτησης πληροφοριών σε ελάχιστο χρόνο»

(Γάκης, 22/05/2021:6)

Διάγραμμα 1.2 : Οι διαστάσεις της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Πηγή: <https://eclass.uop.gr/courses/868/>, Πρόσβαση: 22/05/2021

Σε μια "Ολοκληρωμένη" Ηλεκτρονική Δημόσια Διοίκηση όλες οι φάσεις του κύκλου ζωής ενός θέματος - αντικειμένου υποστηρίζονται από ΤΠΕ, με βασική επίδραση την εξάλειψη του γραφειοκρατικού μοντέλου.

2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ

2.1 ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟ 2011

2.1.1 Το ΠΔ 118/2007 & το ΠΔ 60/2007

Από 01/01/2008 εφαρμόστηκε το νέο τότε νομικό πλαίσιο των Κρατικών Προμηθειών στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα το ΠΔ 60/2007 (ΦΕΚ 64/Α/16-3-2007) ως προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ *«περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών»*, όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2005/51/ΕΚ της Επιτροπής και την Οδηγία 2005/75/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Νοεμβρίου 2005 (e-νομοθεσία , 10/08/2021). Συμπληρωματικά το ΠΔ118/2007 Κανονισμός Προμηθειών Δημοσίου (Κ.Π.Δ.) εξειδίκευσε το ΠΔ 60/2007. (e-νομοθεσία, 10/08/2021), Τα δύο αυτά Προεδρικά Διατάγματα αντικατέστησαν το ΠΔ 394/1996 (ΦΕΚ: 266/Α/04.12.1996).

Πρόκειται για την πρώτη προσπάθεια να οριστούν κοινές πρακτικές και πλαίσια για τις Κρατικές Προμήθειες σε υπερεθνικό επίπεδο, καθώς στην Ελλάδα τα ΠΔ 118/07 & 60/07, προσαρμόστηκαν στις Ευρωπαϊκές Οδηγίες. Το ίδιο έπραξαν όλες οι χώρες μέλη της Ε.Ε.

Η βασική αλλαγή που επέφεραν τα ΠΔ 60/2007 και ΠΔ 118/2007, ήταν η υποβολή μέρους των δικαιολογητικών όχι κατά την υποβολή προσφοράς από όλους τους συμμετέχοντες, αλλά εκ των υστέρων μετά την αξιολόγηση των προσφορών μόνο από τον συμμετέχοντα που ανακηρύχθηκε προσωρινός ανάδοχος. Με μία υπεύθυνη δήλωση του νόμιμου εκπροσώπου ο κάθε συμμετέχων μπορούσε να υποβάλλει προσφορά χωρίς να υποχρεούται στην υποβολή δικαιολογητικών όπως ποινικά μητρώα, έγγραφα δικαστικής – διοικητικής αρχής περί μη πτώχευσης, εκκαθάρισης, λύσης κ.α. Θα πρέπει να τονιστεί ότι στα μακρινά έτη 2008-2016 οπότε ίσχυε το συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο, ελάχιστα δικαιολογητικά – πιστοποιητικά εκδίδονταν ηλεκτρονικά (ίσως μόνο η φορολογική ενημερότητα μέσω του taxisnet) και συνεπώς

οι χρόνοι που χρειάζονταν από την αίτηση έως την έκδοσή τους ήταν εξαιρετικά μεγάλοι για τα σημερινά δεδομένα.

Άρα, θεωρητικά, ήταν μεγάλη τομή και διευκόλυνση για την αύξηση των συμμετοχών και συνεπώς της τόνωσης του ανταγωνισμού προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος η μη υποβολή μέρους των δικαιολογητικών συμμετοχής εξ' αρχής.

2.1.2 Διαδικασία υποβολής διαγωνισμών και αξιολόγησής τους

Η διαδικασία προκήρυξης και υποβολής διαγωνισμών το 2011 απέιχε πολύ από τις αντίστοιχες διαδικασίες ηλεκτρονικών προμηθειών που ήδη εφαρμόζονταν σε κάποιες χώρες της Ε.Ε. Μόνο η πλατφόρμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ είχε τεθεί σε λειτουργία στην οποία πραγματοποιούσαν ανάρτηση πράξεων οι φορείς του δημοσίου.

Το Πρόγραμμα Δι@ύγεια (Νόμος 3861/2010) στοχεύει στην επίτευξη της μέγιστης δυνατής δημοσιότητας της κυβερνητικής πολιτικής και της διοικητικής δραστηριότητας, τη διασφάλιση της διαφάνειας και την εμπέδωση της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας από την πλευρά των φορέων άσκησης της δημόσιας εξουσίας.

Σύμφωνα με το ιστότοπο της ΔΙΑΥΓΕΙΑΣ: *«Από τον Οκτώβριο 2010 αναρτώνται σε ένα σημείο στο διαδίκτυο όλες οι αποφάσεις πράξεων των κυβερνητικών και διοικητικών οργάνων, λαμβάνοντας ειδική μέριμνα για τις πράξεις που αφορούν στην εθνική άμυνα και τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα.»* (ΔΙΑΥΓΕΙΑ, 19/08/2021, Τι είναι η Διαύγεια).

Στους δημόσιους διαγωνισμούς είχε εφαρμογή μόνο για την ανάρτηση των αποφάσεων που τους αφορούσαν από την προκήρυξη, την αξιολόγηση των σταδίων έως και την κατακύρωση τους.

Η αναθέτουσα αρχή δημοσίευε στον τύπο την περίληψη της διακήρυξης ώστε να δοθεί η απαιτούμενη δημοσιότητα και να ενημερωθούν οι οικονομικοί φορείς. Κατόπιν η διακήρυξη διατίθετο στους ενδιαφερόμενους σε έντυπη μορφή με επίσκεψη στην έδρα της αναθέτουσας αρχής. Λίγες αναθέτουσες αρχές, παρείχαν τα τεύχη των διακηρύξεων και σε ηλεκτρονική μορφή.

Όλες οι επικοινωνίες σχετικά με τυχόν διευκρινίσεις / παρατάσεις / ανακοινώσεις / ενημερώσεις που αφορούσαν το στάδιο πριν την υποβολή γινόντουσαν μεταξύ των ενδιαφερομένων και της αναθέτουσας με έγγραφη επικοινωνία (φαξ ή ταχυδρομείο).

Η υποβολή των προσφορών ήταν σε έντυπη μορφή σε κλειστούς φακέλους ή κουτιά. Ο κυρίως φάκελος Προσφοράς αποτελούταν από τρεις επιμέρους κλειστούς φακέλους: «Δικαιολογητικά Συμμετοχής – Τεχνική Προσφορά – Οικονομική Προσφορά». Αξίζει να σημειωθεί ότι για μεγάλα έργα προμηθειών ή/και υπηρεσιών ο όγκος του τελικού «φακέλου» μπορεί να ξεπερνούσε ακόμα και το μέγεθος ενός δίπορτου ψυγείου.

Κατόπιν γινόταν αποσφράγιση του φακέλου ανά στάδιο: Δικαιολογητικά Συμμετοχής – Τεχνική Προσφορά – Οικονομική Προσφορά, στην οποία είχαν δικαίωμα να παρίστανται οι συμμετέχοντες και να ελέγξουν τις ανταγωνιστικές προσφορές (μόνο σημειώσεις, απαγορευόταν η φωτοαντιγράφιση και η φωτογράφιση των προσφορών), με σκοπό να υποβάλλουν παρατηρήσεις ή / και προσφυγές επί των αποφάσεων για τυχόν λάθη ή ελλείψεις. Για κάθε στάδιο της διαδικασίας εκδιδόταν πρακτικό του αρμόδιου οργάνου αξιολόγησης του διαγωνισμού το οποίο επικυρωνόταν από απόφαση έγκρισης της αναθέτουσας αρχής. Μετά την αξιολόγηση όλων των ανωτέρω σταδίων ανακηρυσσόταν προσωρινός ανάδοχος ο οποίος καλούταν εντός είκοσι ημερών από την λήψη της πρόσκλησης να υποβάλλει τα δικαιολογητικά κατακύρωσης, ήτοι τα δικαιολογητικά που είχαν εξαιρεθεί από την υποχρέωση υποβολής τους στην φάση της υποβολής της προσφοράς, όπως έγγραφα δικαστικών – διοικητικών αρχών, ασφαλιστικές – φορολογικές ενημερότητες, έγγραφα νομιμοποίησης του συμμετέχοντος νομικού προσώπου, δικαιολογητικά ονομαστικοποίησης των μετόχων και των μετοχών προκειμένου για ΑΕ κ.α. Στην περίπτωση μη υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης ή λανθασμένης υποβολής τους από τον προσωρινό ανάδοχο, τότε αυτός αποκλειόταν από τον διαγωνισμό, κηρυσσόταν έκπτωτος και κατέπιπτε υπέρ του δημοσίου η εγγυητική επιστολή συμμετοχής που είχε υποβάλλει με τα δικαιολογητικά συμμετοχής. Η δε αναθέτουσα προχωρούσε σε πρόσκληση στον δεύτερο κατά σειρά κατάταξης προσφέροντα να υποβάλλει δικαιολογητικά προσωρινού αναδόχου. Οι συμμετέχοντες επί των επικυρωτικών αποφάσεων μπορούσαν να προσφύγουν εντός δέκα ημερών από την παραλαβή (με φαξ ή ταχυδρομείο) της εκάστοτε απόφασης.

Οι προσφυγές υποβάλλονταν δωρεάν και εξετάζονταν από αρμόδιο όργανο που είχε ορίσει η αναθέτουσα και αποτελούταν από υπαλλήλους της. Σε περίπτωση που διαγωνιζόμενος διαφωνούσε με την απόφαση της επιτροπής προσφυγών μπορούσε να προσφύγει σε πρωτοβάθμιο & δευτεροβάθμιο δικαστήριο κατόπιν πληρωμής σχετικών

παράβολων. Η διαδικασία ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρα και μέχρι να τελεσιδικήσουν οι υποθέσεις αυτές στα δικαστήρια περνούσαν χρόνια από την ημερομηνία που είχε υποβληθεί ο διαγωνισμός. Ένας ενδεικτικός μέσος όρος χρονικά για την ολοκλήρωση ενός μεγάλου διαγωνισμού (σε προϋπολογισμό και τεχνικές προϋποθέσεις) ήταν περίπου δύο έτη. Έχουν υπάρξει και περιπτώσεις που για την ολοκλήρωση χρειάστηκε να παρέλθει πενταετία!

2.1.3 Οι αδυναμίες και η ανάγκη αναδιάρθρωσης

Παρά την αρχική θερμή υποδοχή των νέων ΠΔ τόσο από τις αναθέτουσες αρχές όσο και από υποψήφιους προμηθευτές και την διάχυτη ελπίδα ότι θα απλοποιηθεί η διαδικασία των διαγωνισμών, η εφαρμογή τους στην πορεία διέψευσε τις αρχικές προσδοκίες. Μια σειρά λανθασμένων και ανελαστικών ερμηνειών που προέκυψαν από δικαστικές αποφάσεις, ανακοινώσεις αρμόδιων δημόσιων φορέων αλλά και παρεμβάσεων των συμμετεχόντων και οι οποίες σταδιακά ενσωματώθηκαν στα κείμενα των διακηρύξεων και παγιώθηκαν στην αγορά, οδήγησαν σε μεγαλύτερες αγκυλώσεις από το προηγούμενο νομικό πλαίσιο. Χρειάστηκε σειρά τροποποιήσεων, σε βάθος ετών, προκειμένου να μπορέσει η αγορά να απεμπλακεί και να συμμετάσχει σε διαγωνιστικές διαδικασίες απαλλαγμένη από τυπολατρικές ερμηνείες και αξιολογήσεις.

Επιπλέον οι προσφυγές ενώπιον διοικητικών δικαστηρίων σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, οδηγούσαν σε μακροχρόνιες δικαστικές διαδικασίες που είχαν ως αποτέλεσμα τεράστιες καθυστερήσεις. Όταν τελικά ολοκληρωνόταν η διαγωνιστική διαδικασία μετά από χρόνια οι τεχνικές προδιαγραφές ήταν προχυμένες (ιδιαίτερα σε προϊόντα τεχνολογίας) και ο προϋπολογισμός ανεπίκαιρος. Επρόκειτο ουσιαστικά για έργο το οποίο είχε προδιαγράψει τεχνικά και οικονομικά στοιχεία τουλάχιστον πέντε ετών πριν που στο πέρασμά τους τα δεδομένα είχαν αλλάξει ριζικά και άρα η υλοποίηση ενός τόσο ξεπερασμένου έργου μόνο προβλήματα θα δημιουργούσε.

Όλες οι ανωτέρω αδυναμίες που το μεγάλο μειονέκτημα τους ήταν η ανελαστικότητα και η δημιουργία εξαιρετικά μεγάλων καθυστερήσεων στον κύκλο ζωής ενός έργου δημοσίου, από την σύλληψή τους έως την καταγραφή των τεχνικών προδιαγραφών σε τεχνικό δελτίο την προκήρυξή του, την αξιολόγησή του, την συμβασιοποίηση του και

τελικά την υλοποίηση και παράδοσή του, οδήγησαν στην ανάγκη αναδιάρθρωσης του όλου συστήματος κρατικών προμηθειών, τόσο θεσμικά όσο και τεχνικά.

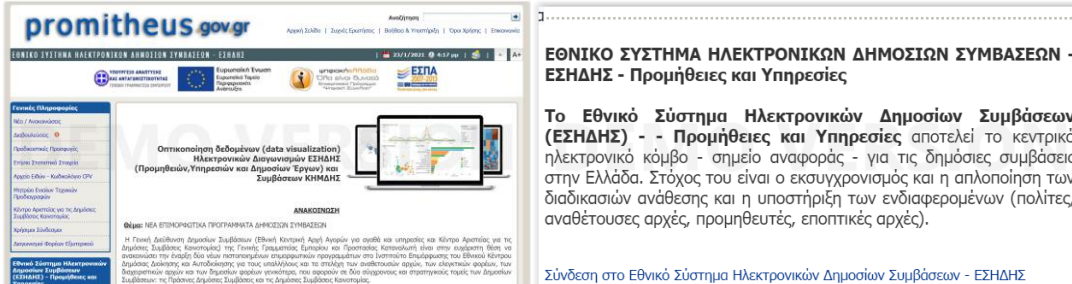
3 Η ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

3.1 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΣΗΔΗΣ ΤΟ 2014

3.1.1 Εισαγωγή στο ΕΣΗΔΗΣ

Σύμφωνα με τον Ν.4412/2016, αρ.2, παρ. 32, ως «Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) νοείται το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, το οποίο περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία στοιχεία για τον προγραμματισμό και τη σύναψη δημοσίων διαγωνισμών και συμβάσεων, με τη χρήση και εφαρμογή Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)» (ΕΑΑΔΗΣΥ, 23/01/2021), το οποίο υλοποιήθηκε με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας & της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα μέσω του ΕΣΠΑ, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ». Παραδόθηκε προς χρήση το 2014. Μέσω του ΕΣΗΔΗΣ όλοι οι φορείς του Δημόσιου Τομέα, πραγματοποιούν με ηλεκτρονικό τρόπο όλη τη διαγωνιστική διαδικασία μιας δημόσιας σύμβασης με κύριο στόχο την πλήρη ηλεκτρονικοποίηση των δημοσίων διαγωνισμών στη χώρα. Οι οικονομικοί φορείς μπορούν με την απόκτηση κωδικού και ψηφιακής υπογραφής να καταθέτουν ηλεκτρονικά την προσφορά τους και αξιολογούνται με ηλεκτρονικό τρόπο.

Το ΕΣΗΔΗΣ που φιλοξενείται διαδικτυακά στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.promitheus.gov.gr, αποτελεί μια ευρεία πλατφόρμα, καθώς καλύπτει την προμήθεια αγαθών, την παροχή υπηρεσιών και μελετών, καθώς και την κατασκευή δημοσίων έργων. Αρμόδιος φορέας διαχείρισης είναι η Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας του Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

The image shows a screenshot of the Promitheus.gov.gr website. The main header includes the logo 'promitheus.gov.gr' and navigation links. Below the header, there are logos for the Ministry of Economic Development and Competitiveness, the European Union, and the Operational Program 'Digital Convergence' (ΕΣΠΑ). The central content area features a large graphic with the text 'Οπτικοποίηση δεδομένων (data visualization) Ηλεκτρονικών Διαγωνισμών ΕΣΗΔΗΣ (Προμηθειών, Υπηρεσιών και Δημοσίων Έργων) και Συμβάσεων ΚΗΜΔΗΣ'. To the right, there is a text box titled 'ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ - ΕΣΗΔΗΣ - Προμήθειες και Υπηρεσίες'. The text in this box describes the system as the central electronic hub for public contracts in Greece, aiming to streamline the procurement process. At the bottom of the text box, there is a link: 'Σύνδεση στο Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων - ΕΣΗΔΗΣ'.

Όπως αναφέρεται στην σελίδα της ΕΑΑΔΗΣΥ «Παράλληλα με το ΕΣΗΔΗΣ λειτουργήσε και το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ)

στο οποίο οι αναθέτουσες αρχές δημοσιεύουν τις διακηρύξεις και τις προκηρύξεις. Με το ΚΗΜΔΗΣ, καθιερώνεται ενιαίο σύστημα δημοσιότητας για τη συλλογή, επεξεργασία και δημοσιοποίηση στοιχείων αναφορικά με τις δημόσιες συμβάσεις, ως τόπος ανάρτησης όλων των στοιχείων δημοσίων συμβάσεων, που συνάπτονται γραπτώς, προφορικός ή με ηλεκτρονικά μέσα, ανεξαρτήτως διαδικασίας ανάθεσης. Το ΚΗΜΔΗΣ αντικαθιστά σταδιακά όλες τις επιμέρους εθνικές δημοσιεύσεις, μέσω μεταβατικών διατάξεων.» (ΕΑΑΔΗΣΥ, 20/08/2021).

Η δημιουργία του ΕΣΗΔΗΣ βασίστηκε στην *Oracle E-Business Suite Applications* της *Oracle*. Μεταξύ πολλών άλλων προϊόντων, η σουίτα της *Oracle*, διαθέτει και την Εφαρμογή Διαχείρισης κύκλου ζωής Συμβάσεων – Προμηθειών Δημοσίου Τομέα, η οποία κατόπιν των απαραίτητων παραμετροποιήσεων προσαρμόστηκε στην τότε υπάρχουσα Νομοθεσία. Το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) σχεδιάστηκε ως ένα Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα το οποίο αναλύεται σε ένα σύνολο διακριτών υποσυστημάτων που αν και δεν έχουν τεθεί όλα σε λειτουργία, τα οποία εν δυνάμει λειτουργούν παράλληλα και αλληλεπιδραστικά και το οποίο περιλαμβάνει τα:

- Διαδικτυακή Πύλη (*Portal*) Δημοσίων Προμηθειών
- Κατάρτιση – Τροποποίηση Ε.Π.Π.
- Σχεδιασμός Διαγωνισμών και Διάχυση Πληροφοριών
- Συμφωνίες Πλαίσιο και Ανταγωνιστικός Διάλογος
- Ηλεκτρονικές Δημοπρασίες
- Δημιουργία, Υποβολή και Αξιολόγηση Προσφορών
- Αξιολόγηση Ενστάσεων
- Διαχείριση Συμβάσεων
- Απολογισμός Ε.Π.Π.
- Επιτελική Πληροφόρηση

- Ηλεκτρονική Διαχείριση Ροών Εργασίας & Εγγράφων
- Ηλεκτρονικό Πρωτόκολλο
- Ηλεκτρονικές Πληρωμές και Εγγυητικές Επιστολές (μελλοντικά)

(Oracle , 26/09/2021).

3.1.2 Μειονεκτήματα - Πλεονεκτήματα

3.1.2.1 Μειονεκτήματα

Η έναρξη λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ έφερε νέα δεδομένα στον τρόπο υποβολής και αξιολόγησης των δημόσιων ανοικτών διαγωνισμών. Οι χρήστες (Αναθέτουσες Αρχές και προμηθευτές) το υποδέχτηκαν με ανάμεικτες απόψεις και διαθέσεις. Αφενός υπήρχε η ελπίδα για το νέο, το πρωτοποριακό που θα δώσει ώθηση και διευκόλυνση στην όλη διαδικασία, αφετέρου σχεδόν με την παράδοσή του υπήρξαν παράπονα και κακοπροαίρετη αντιμετώπιση από μερίδα χρηστών.

Το βασικό μειονέκτημα της υποβολής διαγωνισμών μέσω του πληροφορικού συστήματος ΕΣΗΔΗΣ, ήταν ότι το νομικό πλαίσιο δεν είχε προσαρμοστεί στα νέα ηλεκτρονικά δεδομένα. Και ενώ η πλατφόρμα δόθηκε σε υποχρεωτική χρήση το 2014, ίσχυαν ακόμα τα ΠΔ 118/2007 και 60/2007, τα οποία όμως ήταν πεπερασμένα στην νέα ηλεκτρονική πραγματικότητα. Έγιναν προσπάθειες προσαρμογής με τροποποιήσεις νόμων και πρόσθετες νομοθετικές ρυθμίσεις, αλλά η ανάγκη άμεσης αλλαγής και προσαρμογής του νομικού πλαισίου στο ΕΣΗΔΗΣ ήταν επιβεβλημένη.

Η καθυστέρηση ή/και η άρνηση στην εκπαίδευση του διοικητικού προσωπικού δημοσίων φορέων στα καινούργια δεδομένα δημιούργησε καθυστερήσεις στην δημοσίευση και στην διενέργεια διαγωνισμών. Αντίστοιχα κυρίως μικρότερες εταιρείες – προμηθευτές δεν μπόρεσαν να προσαρμοστούν άμεσα με αποτέλεσμα την δυσλειτουργία της αγοράς συνολικά.

Επιπλέον ήταν κοινά παραδεκτό από τους χρήστες, ότι η πλατφόρμα ήταν δύσχρηστη στην λειτουργία της και απαιτείτο επανειλημμένη εκπαιδευτική διαδικασία για την εμπέδωση του τρόπου δημιουργίας και υποβολής διαγωνισμών. Η όλη διαδικασία δεν είχε μια συνέχεια με βάση την κοινή λογική και ήταν αδύνατη η υποβολή προσφοράς

εάν προηγουμένως ο χρήστης δεν είχε λάβει βασική εκπαίδευση, σε αντίθεση με άλλες ηλεκτρονικές πλατφόρμες που η υποβολή προσφοράς ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί με απλά βήματα ακολουθώντας μια προφανή σειρά.

Μεγάλη συζήτηση άνοιξε για το θέμα της ασφάλειας των προσφορών και κατά πόσον πράγματι οι υποβληθείσες προσφορές ήταν μη ορατές από την αναθέτουσα αρχή, από την ανάδοχο ένωση εταιρειών που υλοποίησε το έργο και που διαχειριζόταν και συντηρούσε το σύστημα ή και από πιθανούς *hackers*. Μια άλλη όψη της ασφάλειας που τέθηκε ήταν αυτή της ασφάλειας των πληροφοριών. Και ενώ στην προ ΕΣΗΔΗΣ εποχή το πλαίσιο για το άνοιγμα και τον έλεγχο των προσφορών από τους υποψήφιους ήταν πολύ αυστηρό ώστε να μην περιέλθουν στα χέρια των έτερων υποψηφίων προμηθευτών κείμενα ή δικαιολογητικά της προσφοράς των άλλων προμηθευτών, με την έναρξη λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ όλες οι προσφορές όλων των υποψηφίων ήταν όχι μόνο διαθέσιμες για έλεγχο αλλά και για αντιγραφή. Δεδομένου ότι όλες οι προσφορές υποβάλλονται σε αρχεία .pdf ο κάθε υποψήφιος μπορούσε να κατεβάσει οποιοδήποτε αρχείο επιθυμούσε όποτε ήθελε, καθώς μετά την αποσφράγιση ήταν άμεσα και απεριόριστα διαθέσιμα τόσο στην αναθέτουσα αρχή όσο και σε όλους τους συμμετέχοντες.

3.1.2.2 Πλεονεκτήματα

Το τελευταίο μειονέκτημα αποτελεί ταυτόχρονα και το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του ΕΣΗΔΗΣ. Η άμεση και πλήρης πρόσβαση από όλους τους εμπλεκόμενους στο σύνολο των υποβληθέντων προσφορών καθιστά το ΕΣΗΔΗΣ απολύτως διαφανές και ξεκάθαρα δίκαιο. Πρόκειται για πληροφοριακό σύστημα το οποίο καταγράφει πλήρως τις ενέργειες των χρηστών και είναι σε θέση να εξάγει αναφορές για όλα τα βήματα της διαδικασίας δημιουργίας, υποβολής και διενέργειας των διαγωνισμών. Αποτέλεσμα είναι να μηδενίζονται τυχόν απόπειρες αλλοίωσης των εγγράφων των διαγωνισμών μετά την υποβολή τους και όλη η πληροφορία να είναι διαθέσιμη άμεσα χωρίς χρονικούς περιορισμούς, προς αξιολόγηση.

Παρά τις υπόνοιες περί ελλείματος ασφαλείας, όπως προαναφέρθηκε στα μειονεκτήματα του ΕΣΗΔΗΣ, υπήρξε και η άλλη όψη, η οποία κατέδειξε το σύστημα ως ασφαλές και τις πληροφορίες των προσφορών που περιέχονταν σ' αυτό δεόντως προστατευμένες.

Η υποβολή διαγωνισμού ήταν πλέον άμεση μέσω της πρόσβασης στο ηλεκτρονικό περιβάλλον. Δεν απαιτούνταν έντυποι κλειστοί φάκελοι, ούτε αυτοπρόσωπη παρουσία του υποβάλλοντος, ούτε αποστολή με εταιρείες ταχυμεταφορών, στην περίπτωση που η έδρα της αναθέτουσας αρχής ήταν διαφορετική από αυτήν του προσφέροντος.

Επετεύχθη σε όλα τα στάδια τεράστια εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος, λόγω μείωσης υποβολής έντυπων φακέλων και μείωσης της γραφειοκρατίας, τόσο για τις αναθέτουσες αρχές όσο και για τους υποψήφιους προμηθευτές.

3.1.3 Οι προοπτικές

Παρά τα όποια μειονεκτήματα το νέο πληροφοριακό σύστημα ΕΣΗΔΗΣ, κάλυψε κενά και ανάγκες ετών στο φλέγον θέμα των δημόσιων διαγωνισμών στην Ελλάδα. Η πρόθεση και η προσδοκία τόσο κατά τον σχεδιασμό του όσο και κατά την υλοποίηση του ήταν η αντιμετώπιση παθογενειών που οδηγούσαν σε ατελέσφορες ή πολύχρονες διαγωνιστικές διαδικασίες μη συμφέρουσες για τις αναθέτουσες αρχές και συνεπώς για το δημόσιο συμφέρον. Η εισαγωγή της χώρας στο σύστημα ηλεκτρονικών διαγωνισμών είχε ως βασικό σκοπό και στόχο την διαφάνεια στην δημόσια διοίκηση και την δραστική μείωση των χρόνων που απαιτούνταν για την ολοκλήρωση των διαγωνισμών ώστε να μην χάνονται έργα και ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις λόγω αδυναμίας έγκαιρης ολοκλήρωσης των διαγωνισμών και ανάδειξης αναδόχων. Παράλληλα η διαφαινόμενη μεγάλη εξοικονόμηση πόρων κατέστησε το ΕΣΗΔΗΣ εξαιρετικά συμφέρον για όλη την αγορά και τους άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενους φορείς. Το τρίπτυχο διαφάνεια-χρόνοι-οικονομία ήταν το κλειδί της μελλοντικής προοπτικής του ΕΣΗΔΗΣ, υπό την προϋπόθεση της ριζικής αναθεώρησης των αντίστοιχων νομικών ρυθμίσεων προς ένα πιο ευέλικτο και προσαρμοσμένο στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση πλαίσιο.

3.2 Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ 4412/2016

3.2.1 Εισαγωγή στο νέο νομικό πλαίσιο

Τον Αύγουστο του 2016 ψηφίστηκε ο νέος Ν. 4412/2016 αναφορικά με τις κρατικές προμήθειες. Επρόκειτο για *«προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις: α) της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την*

κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/EK (L94), όπως διορθώθηκε (L135/24.5.2016), β) της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις προμήθειες φορέων, που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση Οδηγίας 2004/17/EK και γ) της Οδηγίας 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 και της 92/13/EK του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992, όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2007/66/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2007 και τα άρθρα 46 και 47 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ.» (ΕΑΑΔΗΣΥ, 01/09/2021).

Το νέο νομικό πλαίσιο, πλήρως εναρμονισμένο με το ΕΣΗΔΗΣ και την λογική των ηλεκτρονικών διαγωνισμών εισήγαγε καινοτομίες και επεδίωξε να απλοποιήσει τις διαγωνιστικές διαδικασίες. Αν και υπήρξαν, όπως και την προηγούμενη φορά, εσφαλμένες ερμηνείες του Νόμου, οι οποίες οδήγησαν σε αναταράξεις και καθυστερήσεις, εντούτοις η λογική και η αποτύπωσή του κινούνταν σίγουρα στον σωστό δρόμο.

Σε συνέχεια της ψήφισης του νέου Νόμου 4412/16 και προκειμένου η αγορά να προσαρμοστεί ευκολότερα και αποτελεσματικότερα ακολούθησαν περαιτέρω νομοθετικές ρυθμίσεις, κυρίως για να εναρμονιστούν τα απαιτούμενα του νέου Νόμου με τα τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά της πλατφόρμας του ΕΣΗΔΗΣ. Στο πλαίσιο αυτό τον Ιούνιο του 2017, ψηφίστηκε η ΚΥΑ υπ' αριθ. 56902/215/19.05.2017 (Β' 1924) με θέμα «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) (Εθνικό Τυπογραφείο, 26/09/2021)

3.2.2 Οι σημαντικότερες διαφορές με το προηγούμενο νομικό πλαίσιο

Το μεγαλύτερο πρόβλημα του ελληνικού κράτους ήταν και είναι η αδυναμία απορρόφησης των ευρωπαϊκών πόρων, καθώς η ανάθεση των έργων πραγματοποιείται μέσω δημόσιων διαγωνισμών των οποίων οι διαδικασίες ολοκλήρωσης καθυστερούν εξαιρετικά. Με την ψήφιση του νέου νομικού πλαισίου επιχειρείται περισσότερο στοχευμένα η συντόμευση των απαιτούμενων διαστημάτων από την προκήρυξη ενός δημόσιου διαγωνισμού έως την συμβασιοποίηση του και κατ' επέκτασιν την υλοποίησή του. Βασικός πυλώνας παραμένουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά

συμμετοχής, για τα οποία γίνεται ρύθμιση περαιτέρω μείωσής τους κατά το στάδιο της υποβολής της προσφοράς από τους υποψήφιους οικονομικούς φορείς. Προβλέπεται ως δικαιολογητικό συμμετοχής από τους προσφέροντες, μόνο το Ενιαίο Ευρωπαϊκό Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), το οποίο ενέχει θέση Υπεύθυνης Δήλωσης του Ν. 1599/86. Επιπλέον οι προσφέροντες οφείλουν μαζί με το ΕΕΕΣ να υποβάλλουν και εγγυητική επιστολή συμμετοχής ποσού 2% της αξίας του προϋπολογισμού του έργου.

Οποιοδήποτε δικαιολογητικά απαιτούνται προκειμένου οι υποψήφιοι να αποδείξουν την κατάσταση και την φερεγγυότητα τους αλλά και την ικανότητά τους να φέρουν εις πέρας την σύμβαση, υποβάλλονται πλέον ως αποδεικτικά μέσα μόνο από τον εκάστοτε προσωρινό ανάδοχο. Τον υποψήφιο δηλαδή του οποίου έγιναν αποδεκτά τα δικαιολογητικά συμμετοχής και η τεχνική προσφορά και είχε και την χαμηλότερη οικονομική προσφορά (ή την καλύτερη σχέση ποιότητας τιμής, προκειμένου για διαγωνισμούς που διενεργούνται με βαθμολόγηση της τεχνικής προσφοράς και εφαρμόζεται τύπος σε συσχέτιση με την προσφερόμενη τιμή από τον οποίο προκύπτει η συμφερότερη προσφορά). Ακόμα και η οικονομική και τεχνική και επαγγελματική ικανότητα δηλώνονται πλέον απλώς στο ΕΕΕΣ στα καταλληλά πεδία και τα τεκμηριωτικά στοιχεία υποβάλλονται ως δικαιολογητικά κατακύρωσης από τον προσωρινό ανάδοχο μόνον.

Μια σημαντική τροποποίηση που επήλθε με τον Ν. 4412/16 ήταν η ίδρυση της Ανώτατης Επιτροπής Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΙΠΠ). Επρόκειτο για τομή στον τρόπο υποβολής και εκδίκασης των προδικαστικών προσφυγών, καθώς βασικό στόχο είχε την ενίσχυση της διαφάνειας και της ανεξαρτησίας και την επίσπευση των διαδικασιών.

Σύμφωνα με τον Ν. 4412/16, αρ.347, παρ. 1.2: «Συστάθηκε η Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΙΠΠ), η οποία έχει ως έργο την επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης των συμβάσεων δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, ύστερα από την άσκηση προδικαστικής προσφυγής, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα. Η ΑΕΙΠΠ απολαύει λειτουργικής ανεξαρτησίας, διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας και δεν υπόκειται σε έλεγχο ή εποπτεία από κυβερνητικά όργανα ή άλλες διοικητικές αρχές. Υπόκειται μόνο στον έλεγχο της Βουλής, σύμφωνα με τον Κανονισμό της».

(ΕΑΑΔΗΣΥ, 23/01/2021).

Με το προηγούμενο θεσμικό καθεστώς ένας υποψήφιος οικονομικός φορέας που επιθυμούσε να προσβάλει απόφαση Αναθέτουσας Αρχής προέβαινε σε προδικαστική προσφυγή κατατεθειμένης έναντι της Αναθέτουσας αρχής που διενεργούσε τον διαγωνισμό. Η επιτροπή προσφυγών, η οποία είχε συσταθεί με την απόφαση διενέργειας του διαγωνισμού, αποτελούνταν από υπαλλήλους της ίδιας Αναθέτουσας Αρχής, με αποτέλεσμα, στην συντριπτική πλειοψηφία, η απόφαση της επιτροπής προσφυγών να μην διαφοροποιείται σε τίποτα από την αρχική προσβαλλόμενη. Δεδομένου ότι η υποβολή προδικαστικής προσφυγής ήταν δωρεάν, οι προσφέροντες οικονομικοί φορείς προέβαιναν συχνά σε υποβολή προδικαστικής προσφυγής ακόμα και με ανούσιες ή και ανύπαρκτες πολλές φορές αιτιάσεις, χωρίς νομική βασιμότητα, καθώς δεν είχαν κάτι να χάσουν.

Στην συνέχεια τον λόγο είχαν τα διοικητικά δικαστήρια σε όλους τις βαθμίδες, με ότι αυτό συνεπαγόταν σε καθυστέρηση των διαγωνιστικών διαδικασιών, καθώς μια δικαστική εμπλοκή μπορούσε να οδηγήσει σε μακροχρόνιες διαμάχες μεταξύ συμμετεχόντων οικονομικών φορέων και αναθέτουσας αρχής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι όλες οι ενέργειες, προσφυγή, παρέμβαση υπόλοιπων συμμετεχόντων, απόψεις Αναθέτουσας Αρχής, επί της προσφυγής υποβάλλονταν επισήμως με πρωτοκόλληση σε έντυπη μορφή στον εκάστοτε παραλήπτη.

Η ίδρυση της ΑΕΠΠ (άρθρο 347 του ν. 4412/2016) η οποία υπήρξε μνημονιακή υποχρέωση της χώρας μας, αποτελεί το αρμόδιο κεντρικό διοικητικό όργανο επίλυσης διαφορών που προκύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων. οι εξουσίες λήψης προσωρινών μέτρων, ακύρωσης παρανόμων αποφάσεων των αναθετουσών αρχών ανατέθηκαν, σε μια ανεξάρτητη διοικητική αρχή και όχι σε δικαστήριο. Ως εκ τούτου, η Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών, αποτελεί ένα θεσμικό νεωτερισμό στην ελληνική έννομη τάξη. Βασίστηκε στην ύπαρξη αντίστοιχων καλών πρακτικών σε άλλες χώρες της ΕΕ, στις οποίες λειτουργούσαν αρκετά χρόνια πριν ανεξάρτητες διοικητικές αρχές προσφυγών στα πλαίσια των δημοσίων διαγωνισμών. Σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν εγκαθιδρύσει διοικητικά δικαστήρια. Το πιο κοντινό, αντιπροσωπευτικό και επιτυχημένο

παράδειγμα υπήρξε η Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών της Κύπρου η οποία έχει ξεκινήσει την λειτουργία της ήδη τον Απρίλιο του 2004.

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της κυπριακής αρχής «*Η Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών έχει εγκαθιδρυθεί δυνάμει του Νόμου 101(I)/2003. Η έναρξη της ισχύος του Νόμου και κατά συνέπεια η έναρξη λειτουργίας της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών έγινε την 1η Απριλίου, 2004. Το Μέρος IV του Νόμου 101(I)/2003 προνοούσε για τη δημιουργία της Αρχής και η Κ.Δ.Π. 745/2003 καθόριζε τις λεπτομέρειες λειτουργίας της. Στις 19 Νοεμβρίου 2010, ψηφίστηκε ο Νόμος 104(I)/2010 ο οποίος αντικατέστησε τόσο το Νόμο 101(I)/2003 όσο και την Κ.Δ.Π. 745/2003.*» Βασικές αρμοδιότητες, σύμφωνα με το άρθρο 5 του Νόμου 104(I)/2010, της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφυγών είναι: «(α) να εξετάζει και να αποφασίζει αναφορικά με προσφυγές που ασκούνται σύμφωνα με τον Νόμο εναντίον πράξεων ή αποφάσεων των αναθετουσών αρχών ή των αναθετόντων φορέων που προηγούνται της σύναψης της σύμβασης, (β) να αποφασίζει για τη λήψη προσωρινών μέτρων για να επανορθωθεί η εικαζόμενη παράβαση του ισχύοντος δικαίου ή να αποτραπεί η περαιτέρω ζημία των θιγομένων συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που αναστέλλουν τη διαδικασία ανάθεσης ή την υπογραφή της σύμβασης ή την εκτέλεση οποιασδήποτε απόφασης της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, ανάλογα με την περίπτωση, (γ) να εξετάζει και να αποφασίζει αναφορικά με προσφυγές που ασκούνται σύμφωνα με το Νόμο για την κήρυξη του ανενεργού των παράνομα συναφθεισών συμβάσεων, (δ) να επιβάλλει κυρώσεις, (ε) να επιβάλλει την καταβολή των εξόδων για την ενώπιόν της διαδικασία.» (Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, 02/10/2021).

Σύμφωνα με την Πρόεδρο της Αρχής, κυρία Έφη Παπαδοπούλου «*Λειτουργεί μέσα σε ένα ευρύ νομικό πλαίσιο από το οποίο εξασκεί τη δικαιοδοσία της και το οποίο καλούμαστε να εφαρμόσουμε με σκοπό την κατίσχυση των αρχών του κράτους δικαίου σε όλα τα στάδια της διαδικασίας των δημόσιων διαγωνισμών.*» (Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, 02/10/2021).

Στόχος από την ύπαρξη μια ανεξάρτητης αρχής για την εκδίκαση των προσφυγών που αφορούν δημόσιους διαγωνισμούς, εν προκειμένω η ΑΕΠΠ, ήταν αφενός ενίσχυση των εγγυήσεων για διαφάνεια και μη διάκριση με σκοπό τη τήρηση του ισχύοντος θεσμικού δικαίου, αφετέρου η επιτάχυνση των διαδικασιών προς ενίσχυση του ανταγωνισμού

μέσω περισσότερων συμμετεχόντων και άρα της αύξησης της ανταγωνιστικότητας με τελικό όφελος την μεγιστοποίηση του δημοσίου συμφέροντος.

Η ταχύτερη εξέταση και ολοκλήρωση κάθε Προσφυγής ώστε να μην προκαλείται καθυστέρηση στη διεκπεραίωση των δημοσίων συμβάσεων αλλά και η έκδοση εμπειριστατωμένων αποφάσεων μέσα από τις οποίες να εμπεδώνεται η εμπιστοσύνη του πολίτη προς το κράτος, αποτελούν βασικές επιδιώξεις του ελληνικού κράτους, το οποίο αντιλαμβανόμενο τις μεγάλες καθυστερήσεις που προκαλούνται επιδιώκει την σημαντική μείωση των απαιτούμενων χρονικών πλαισίων.

Προκειμένου να τεθούν φραγμοί σε περιπτώσεις παραβίασης του νόμου και των κανονισμών, αλλά και ανεπαρκών ελέγχων δημιουργήθηκε η ΑΕΠΠ με την ύπαρξη εύχρηστων και αποτελεσματικών μέσων προσφυγών, με την διαδικασία όλη να διενεργείται αποκλειστικά ηλεκτρονικά μέσω της ενεργοποίησης των ψηφιακών εργαλείων που διαθέτει η πλατφόρμα του ΕΣΗΔΗΣ. Εξαλείφεται εντελώς η έντυπη διαδικασία των προσφυγών, όπως αποτυπώθηκε αναλυτικά ανωτέρω και πλέον η ροή εργασίας γίνεται με ηλεκτρονικά μέσα και σε συγκεκριμένες προθεσμίες που θέτει ο Ν. 4412/16, μειώνοντας ουσιαστικά πολύ την χρονική διάρκεια των προσφυγών και θέτοντας νέες ψηφιακές βάσεις στο συνολικό εγχείρημα.

4 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ 4412/16 ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΕΣΗΔΗΣ

4.1 Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις αναφέρονται στη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) για να καταστεί δυνατή μια πιο αποτελεσματική και διαφανής ανταλλαγή πληροφοριών, καθώς και αλληλεπιδράσεις και συναλλαγές μεταξύ της κυβέρνησης και των προμηθευτών αγαθών και υπηρεσιών.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες υιοθετούνται όλο και περισσότερο για την επίτευξη τυποποίησης και συνέπειας, οι οποίες, με τη σειρά τους, επιταχύνουν τη διαδικασία δημοσίων συμβάσεων. Επιπλέον, η χρήση αυτών των τεχνολογιών συμβάλλει σε μεγαλύτερη διαφάνεια, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα στις δημόσιες δαπάνες, επιτρέποντας πιο ανοιχτούς, καινοτόμους και υπόλογους δημόσιους φορείς. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στις κρατικές προμήθειες διευκολύνει την απλοποίηση ή/και την εξάλειψη επαναλαμβανόμενων και περιττών εργασιών με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση κόστους και χρόνου καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου προμηθειών.

Στις χώρες του ΟΟΣΑ λειτουργούν ευρέως λειτουργίες των συστημάτων ηλεκτρονικών προμηθειών, καθώς το 97% των χωρών χρησιμοποιούν ηλεκτρονικά συστήματα κρατικών προμηθειών τόσο για την προκήρυξη διαγωνισμών όσο και για την κοινοποίηση συμβάσεων.

([Oecd-ilibrary](#), 01/10/2021.)

Με την αυξημένη συλλογή και διαθεσιμότητα δεδομένων, οι επιπτώσεις σε όλα τα συστήματα ηλεκτρονικών κρατικών προμηθειών μετριούνται ευκολότερα και οι χώρες είναι καλύτερα εξοπλισμένες για να διενεργούν διορατικές αξιολογήσεις των συστημάτων τους για δημόσιες προμήθειες. Πέρα από διαδικασίες και θεσμούς, μια αποτελεσματική στροφή της λειτουργίας των προμηθειών προς ένα στρατηγικό εργαλείο διακυβέρνησης απαιτεί συνθήκες που να υποστηρίζουν αυτές τις μετασχηματιστικές αλλαγές. Ευθυγραμμισμένη με τον ψηφιακό μετασχηματισμό των δημόσιων υπηρεσιών, η χρήση συστημάτων ηλεκτρονικών προμηθειών είναι ευρέως διαδεδομένη μεταξύ των χωρών που ανταποκρίνονται και η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών αξιοποιείται για τη συλλογή σημαντικών δεδομένων για τη μέτρηση της

αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας στις δημόσιες δαπάνες. Αρκετές χώρες ενσωμάτωσαν τα συστήματά τους, ηλεκτρονικών προμηθειών, με συστήματα πληροφορικής της κεντρικής κυβέρνησης, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των δημόσιων συμβάσεων. (Oecd-ilibrary, 02/10/2021)

Σκοπός του ΕΣΗΔΗΣ ήταν η δημιουργία ενός πλήρως ενσωματωμένου συστήματος προμηθειών από την υποβολή της προσφοράς έως την συμβασιοποίηση και την εκκαθάριση της σύμβασης. Ένα ηλεκτρονικό εργαλείο το οποίο να παρέχει αυτοματοποιημένες και ελεγχόμενες, διαφανείς διαδικασίες από τη δημιουργία διαγωνισμών, ανοικτών ή κλειστών, έως την αποπληρωμή των έργων. Σχεδιάστηκε με σκοπό να βοηθήσει τους κυβερνητικούς οργανισμούς να επιτύχουν την μέγιστη αποτελεσματικότητα, μεταβαίνοντας από τις αποσυνδεδεμένες λειτουργίες, μέσω της έντυπης υποβολής προσφορών, σε οικονομικά αποδοτικές λύσεις οι οποίες να εκτελούνται με τα λιγότερα δυνατά βήματα. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση των κρατικών προμηθειών, μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, επιτρέπει την τυποποίηση των διαδικασιών και έχει σχεδιαστεί με γνώμονα τον έλεγχο των κεφαλαίων και την δυνατότητα ελέγχου.

Ο τρόπος που το κράτος εργάζεται στις δημόσιες προμήθειες γίνεται εξυπνότερος με αποτέλεσμα να αυξάνεται η αποδοτικότητα και να μειώνετε το κόστος με χρήση τυποποιημένων διαδικασιών για κοινές / ομαδοποιημένες υπηρεσίες, εργαλεία παραγωγικότητας και ολοκληρωμένη διαχείριση απόδοσης. Πρόκειται για μια ολοκληρωμένη σειρά εφαρμογών που μειώνει δραματικά όλα τα κόστη διαχείρισης προμηθειών. Οι ηλεκτρονικές προμήθειες μειώνουν τις δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες, εξορθολογίζουν τις διαδικασίες προμήθειας μέσω βέλτιστων επιχειρηματικών πρακτικών. (Oracle, 26/07/2021)

Αξίζουν να αναφερθούν αντίστοιχες πρακτικές λειτουργίας συστημάτων ηλεκτρονικών προμηθειών σε άλλες χώρες / ευρύτερες περιοχές, προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα τόσο το διεθνές περιβάλλον όσο και τις τάσεις που διαμορφώνονται για το αντικείμενο.

Στον ευρωπαϊκό χώρο όλες οι χώρες της Ευρώπης των 27, εφαρμόζουν ηλεκτρονικά συστήματα ΤΠΕ για την προκήρυξη και την υλοποίηση δημοσίων προμηθειών. Σύμφωνα με τις οδηγίες για τις δημόσιες προμήθειες, η ηλεκτρονική υποβολή

προσφορών κατέστη υποχρεωτική μέχρι τον Οκτώβριο του 2018. Οι βασικές αρχές των οδηγιών είναι η διαφάνεια, η ίση μεταχείριση, ο ανοικτός ανταγωνισμός και η ορθή διαδικαστική διαχείριση. Στόχος τους είναι η επίτευξη μιας αγοράς δημόσιων προμηθειών η οποία είναι ανταγωνιστική, ανοικτή και άρτια ρυθμισμένη. Αυτό είναι απαραίτητο για την ορθή χρήση των δημόσιων κονδυλίων. Η εφαρμογή των οδηγιών μπορεί επίσης να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της οικονομικής αποδοτικότητας, της διαφάνειας, της δικαιοσύνης και της χρηστής διακυβέρνησης. (European Commission, 02/10/2021)

Στην ιστοσελίδα της cosmo-one γίνεται εκτενής αναφορά στα διάφορα ηλεκτρονικά συστήματα ηλεκτρονικών προμηθειών ανά την Ευρώπη. *«Στην Γαλλία λειτουργεί από το 2005 το Ηλεκτρονικό σύστημα ‘Δημόσια Αγορά’. Φορείς υλοποίησης και λειτουργίας ήταν οι: 1. Υπουργείο Οικονομίας, Οικονομικών και Βιομηχανίας (MINEFI) 2. achatpublic.com – κοινοπραξία εταιριών δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου (ανάπτυξη και λειτουργία website). Η ‘Δημόσια Αγορά’ είναι μία προηγμένη ηλεκτρονική αγορά, η οποία εξυπηρετεί τη διενέργεια κρατικών προμηθειών. Αποτελεί πρωτοβουλία της Γαλλικής κυβέρνησης, με στόχο τον εκσυγχρονισμό της διαδικασίας των κρατικών προμηθειών, επιτρέποντας στον μεν Δημόσιο τομέα να δημοσιεύει τους διαγωνισμούς προμηθειών ηλεκτρονικά, στις δε επιχειρήσεις να υποβάλλουν με τον ίδιο τρόπο τις προσφορές τους. Προκειμένου να προωθήσει τη ‘Δημόσια Αγορά’, η Γαλλία υιοθέτησε ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο στον τομέα των κρατικών προμηθειών. Από τον Ιανουάριο του 2005, οι Γαλλικές Δημόσιες Υπηρεσίες δεν έχουν πλέον το δικαίωμα άρνησης αποδοχής προσφορών που υποβάλλονται ηλεκτρονικά. Κατ’ αυτό τον τρόπο, η Γαλλία έχει σημειώσει ένα σημαντικότατο βήμα στην κατεύθυνση της απούλοποίησης των διαδικασιών κρατικών προμηθειών. Πρόκειται για νομοθετική πρωτοβουλία η οποία προχωρεί πέρα και από τις συστάσεις των Κοινοτικών Οδηγιών 2004/17/ΕΕ και 2004/18/ΕΕ για τις κρατικές προμήθειες. Η ‘Δημόσια Αγορά’ αποτελείται από έναν Δικτυακό τόπο (www.marchespublics.gouv.fr) μέσω του οποίου οι επιχειρήσεις αποκτούν δυνατότητες τόσο πρόσβασης σε διακηρύξεις διαγωνισμών, όσο και ηλεκτρονικής υποβολής προσφορών. Όσον αφορά το δημόσιο τομέα, η ‘Δημόσια Αγορά’ περιλαμβάνει ηλεκτρονικές εφαρμογές για τις διαδικασίες εσωτερικής λειτουργίας του, που επιτρέπουν τη διαχείριση συμβάσεων κάθε τύπου, σε συμφωνία με τις προβλέψεις του Κώδικα Κρατικών Συμβάσεων.*

Το φθινόπωρο του 2002 λειτούργησε το ηλεκτρονικό 'Σύστημα Πληροφορικής και Επικοινωνιών για τη Διαχείριση Ηλεκτρονικών Προμηθειών (ETHICS)', στην Δανία. Φορέα υλοποίησης και λειτουργίας είναι η εταιρεία Εθνικές Προμήθειες Δανίας (SKI) – Δημόσια εταιρία, με μετόχους το Υπουργείο Οικονομίας και την Εθνική Ένωση ΟΤΑ της Δανίας. Η εταιρία ανέπτυξε το σύστημα ETHICS, μία προηγμένη εφαρμογή Ηλεκτρονικών Προμηθειών, η οποία καλύπτει το πλήρες φάσμα υπηρεσιών που σχετίζονται με τη διενέργεια προμηθειών (προγραμματισμός, προετοιμασία και δημοσίευση διακηρύξεων, διαχείριση όλων των ακόλουθων σχετικών διαδικασιών). Τόσο η προκήρυξη των διαγωνισμών προμηθειών, όσο και η διαχείρισή τους γίνεται με τρόπο διαφανή και ασφαλή. Η εφαρμογή ETHICS έχει αναπτυχθεί ως συνδυασμός μίας εθνικής δικτυακής πύλης ηλεκτρονικών προμηθειών και εσωτερικού δικτύου (intranet). Κατά τον τρόπο αυτό, παρέχει υποστήριξη στους προμηθευτές που συμμετέχουν στους δημόσιους διαγωνισμούς, αλλά και εργαλεία διευκόλυνσης της ροής εργασιών των υπαλλήλων και αξιωματούχων των δημοσίων οργανισμών. Μάλιστα η πλατφόρμα διακρίθηκε το 2003 με το Βραβείο eEurope 2003 (Επιλαχούσα πρακτική) του European Institute of Public Administration (EIPA).

Οι 'Ηλεκτρονικές δημόσιες προμήθειες' στην Ιταλία, με φορέα υλοποίησης και λειτουργίας την εταιρεία Consip S.p.A. – εταιρία που ελέγχεται από το Ιταλικό Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, τέθηκαν σε λειτουργία το 2001.

Στόχος ήταν η δημιουργία ενός σύγχρονου ηλεκτρονικού συστήματος προμηθειών ώστε να εξοικονομηθούν πόροι και να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι ανάγκες της Δημόσιας Διοίκησης. Οι ενέργειες που αναλήφθηκαν από την Consip S.p.A περιλαμβάνουν: α) Άμεση υποστήριξη στις δημόσιες υπηρεσίες, μέσω της διαχείρισης των ήδη υφιστάμενων εφαρμογών ηλεκτρονικών προμηθειών. β) Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών διαχείρισης έργου στις δημόσιες υπηρεσίες για να αναπτύξουν δικές τους πλατφόρμες και στρατηγικές προμηθειών. γ) Μεταφορά σε ηλεκτρονική μορφή των διαδικασιών λειτουργίας του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Από το 2002, οι δραστηριότητες προμηθειών των περισσότερων ιταλικών δημοσίων υπηρεσιών έχουν ενοποιηθεί μέσω της ανάπτυξης εθνικής Διαδικτυακής Πύλης ηλεκτρονικών προμηθειών που χρησιμοποιεί την πλατφόρμα της Consip.

Η πλατφόρμα ηλεκτρονικών προμηθειών της Consip έχει σημαντικότερη απήχηση. Το 2001, προμήθειες ύψους 4,3 δισεκατομμυρίων € διενεργήθηκαν μέσω της πλατφόρμας,

με εξοικονόμηση πόρων που υπολογίζεται σε 1,4 δισεκατομμύρια €. Το 2003 τα ποσά αυτά είχαν αυξηθεί σε 15 και 3,2 δισεκατομμύρια € αντίστοιχα.

Στην Πορτογαλία τέθηκε σε λειτουργία (πιλοτική φάση) από το 2003, οι 'Ηλεκτρονικές Δημόσιες Προμήθειες', με φορέα υλοποίησης και λειτουργίας την Υπηρεσία για την Κοινωνία της Γνώσης (UMIC) – υπηρεσία του Υπουργείου Επιστημών, Τεχνολογίας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι κύριοι στόχοι του πορτογαλικού Εθνικού Προγράμματος Ηλεκτρονικών Προμηθειών (www.compras.gov.pt) είναι η αύξηση της αποδοτικότητας και της διαφάνειας, η εξοικονόμηση πόρων, και η προαγωγή της υιοθέτησης του ηλεκτρονικού εμπορίου. Κατά τη διάρκεια των πρώτων δύο ετών του προγράμματος (2003-04), η εστίαση ήταν στην ταξινόμηση των προϊόντων και τον ανασχεδιασμό των διαδικασιών. Στην πιλοτική αυτή φάση, το πρόγραμμα περιλάμβανε οκτώ Υπουργεία και ολιγάριθμες δημόσιες υπηρεσίες και κατηγορίες προϊόντων. Πλέον, το πρόγραμμα βρίσκεται σε φάση γενίκευσης, με κάλυψη σε όλους τους δημόσιους φορείς, και κατηγορίες προϊόντων.

Τέλος, η καλή πρακτική της Σουηδίας που λειτούργησε την πρώτη έκδοση του δικού της συστήματος ηλεκτρονικών προμηθειών το 1999. Φορείς υλοποίησης ήταν οι: 1. Υπηρεσία Δημόσιας Διοίκησης Σουηδίας 2. Σύνδεσμος Τοπικής Αυτοδιοίκησης Σουηδίας 3. Σύνδεσμος Εταιρειών Πληροφορικής Σουηδίας και φορέας λειτουργίας οι δύο πρώτοι. Το σύστημα Ηλεκτρονικών Προμηθειών του Δημόσιου Τομέα έχει τη δυνατότητα να κάνει ουσιαστική εξοικονόμηση χρημάτων. Η ύπαρξη κοινών προτύπων διευκόλυνε τη διαδικασία για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη: αγοραστές, προμηθευτές και προμηθευτές λύσεων πληροφορικής. Η τοπική, περιφερειακή και εθνική κυβέρνηση, κάτω από την καθοδήγηση του Συνδέσμου Τοπικής Αυτοδιοίκησης Σουηδίας, υλοποιεί το έργο SFTI, με σημαντικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα: α) Την ανάπτυξη πρότυπων επιχειρησιακών διαδικασιών, μηνυμάτων και δεδομένων για τη διαφορετικά σενάρια β) Την ανάπτυξη και εφαρμογή μιας κοινής πλατφόρμας πληροφορικής (IT) για τις Δημόσιες Αρχές και τις επιχειρήσεις, που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Εταιρειών Πληροφορικής Σουηδίας. Η πλατφόρμα βραβεύθηκε το 2003 στο πλαίσιο των eEurope Awards από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης (EIPA).» (Cosmo-One, 02/10/2021)

Στις χώρες της Λατινικής Αμερικής πάνω από τα δύο τρίτα των ερωτηθέντων χωρών έχουν εφαρμόσει συστήματα ηλεκτρονικών προμηθειών, συχνά με τη μορφή κεντρικής

πλατφόρμας, τα οποία υποστηρίζονται από διαφορετικές ενότητες που εστιάζουν σε διαφορετικές ενέργειες και βήματα της διαδικασίας προμηθειών, σε σύγκριση με το 100% στις χώρες του ΟΟΣΑ με διαθέσιμες πληροφορίες. Γενικά, το σύστημα ηλεκτρονικών κρατικών προμηθειών είναι λιγότερο συνηθισμένο σε χώρες της Καραϊβικής όπως η Ανγκουίλα, τα Μπαρμπάντος, το Μπελίζ, η Γουιάνα, η Αγία Λουκία και τα νησιά Τερκς και Κάικος. Αυτές οι χώρες ανέφεραν ότι έχουν, κατά μέσο όρο, πέντε από τις επτά λειτουργικότητες που καθορίστηκαν στην έρευνα (δηλ. Προκήρυξη προσφορών, ηλεκτρονική υποβολή προσφορών, παροχή εγγράφων διαγωνισμού, ηλεκτρονικός κατάλογος, ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί, γνωστοποίηση ανάθεση σύμβασης και ηλεκτρονική υποβολή τιμολογίων), με την Κολομβία, την Κόστα Ρίκα και τον Ισημερινό να αναφέρουν ότι τα έχουν όλα. Η προκήρυξη διαγωνισμών είναι η πιο κοινή λειτουργικότητα που αναφέρθηκε από όλους τους ερωτηθέντες που έχουν εφαρμόσει ηλεκτρονικές προμήθειες (14 χώρες). (oecd-ilibrary, 02/10/2021)

Στην Ελλάδα η ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) σε συνδυασμό με την δημιουργία των απαραίτητων μηχανισμών και συνθηκών για την αποτελεσματική και απρόσκοπτη λειτουργία, του σκοπό είχε ν' αποτελέσει το ενιαίο πληροφοριακό σύστημα, το οποίο θα εξυπηρετεί και θα καλύπτει το σύνολο των βασικών διαδικασιών που εφαρμόζονται στις δημόσιες προμήθειες, όπως την προετοιμασία, την κατάρτιση και την εκτέλεση του Ενιαίου Προγράμματος Προμηθειών (ΕΠΠ) και του αντίστοιχου για τις προμήθειες στον χώρο της υγείας (υγειονομικό υλικό). Την δημοσίευση και διενέργεια διαγωνισμών, υποβολή αιτήσεων (για κλειστό διαγωνισμό), την υποβολή προσφορών από προμηθευτές και την αξιολόγησή τους. Την σύναψη και εκτέλεση συμβάσεων και τον απολογισμό του ΕΠΠ.

Η διασύνδεση όλων των κατηγοριών χρηστών του ΕΣΗΔΗΣ με το σύστημα σχεδιάστηκε να γίνεται μέσω του portal δημόσιων προμηθειών, δομημένου με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρχουν πολλαπλοί και διακριτοί "χώροι", με διακριτή λειτουργικότητα, προσβάσιμοι από τους κατάλληλους χρήστες.

Η προσφερόμενη λύση δύναται να παρέχει και τη δυνατότητα ολοκλήρωσης με συστήματα οικονομικής διαχείρισης και συστήματα διαχείρισης επιχειρησιακών

πόρων, τα οποία λειτουργούν είτε στις αναθέτουσες αρχές είτε στους προμηθευτές. (Oracle, 26/09/2021).

4.2 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΜΕΣΩ ΕΣΗΛΗΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ 4412/16

Έως 30/06/2021 η διαδικασία υποβολής προσφορών - αξιολόγησης και ολοκλήρωσης δημοσίων διαγωνισμών ακολουθούσε την παρακάτω ροή εργασιών:

Προκειμένου ένας οικονομικός φορέας, προμηθευτής του δημοσίου να συμμετάσχει σε έναν ηλεκτρονικό διαγωνισμό, υποβάλλοντας σε αυτόν την ηλεκτρονική προσφορά του, πρέπει να έχει εγγραφεί στο σύστημα και να διαθέτει ψηφιακή υπογραφή. Η εγγραφή ενός προμηθευτή στο σύστημα πραγματοποιείται με σχετική αίτηση που υποβάλει μέσω της ιστοσελίδας του συστήματος www.promitheus.gov.gr από το σχετικό σύνδεσμο «εγγραφείτε ως οικονομικός φορέας». Η εγγραφή πραγματοποιείται μέσω αυθεντικοποίησης καταχωρώντας τους κωδικούς του «*Taxisnet*».

Για την απόκτηση ψηφιακής υπογραφής, με την οποία πρέπει να υπογράψει ψηφιακά την προσφορά του, ο προμηθευτής θα πρέπει να απευθυνθεί σε πιστοποιημένους προς τούτο φορείς. Στη χώρα μας τέτοιοι φορείς είναι η Αρχή Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ) του Υπουργείου Εσωτερικών και μέσω της ιστοσελίδας της πλατφόρμας ΕΡΜΗΣ, (www.ermis.gov.gr). Επίσης οι εταιρείες ADACOM Α.Ε., Byte Computer Α.Β.Ε.Ε., το ΧΑΑ και το Ακαδημαϊκό Δίκτυο μόνο για χρήστες των Ελληνικών Πανεπιστημίων.

Πίνακας 4.2 Πιστοποιημένοι φορείς εγκεκριμένων ψηφιακών πιστοποιητικών στην Ελλάδα

Επωνυμία	Αριθμός Μητρώου ΕΕΤΤ	Ημερομηνία Καταχώρισης	Παροχή εγκεκριμένων υπηρεσιών εμπιστοσύνης	Ιστοσελίδα
ΑΝΤΑΚΟΜ-ΠΡΟΗΓΜΕΝΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	02-902	1/10/2002	NAI (https://webgate.ec.europa.eu/tl-browser/#/trustmark/EL/VATEL-099554476)	www.adacom.com
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ-ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	10-164	17/3/2006	NAI (https://webgate.ec.europa.eu/tl-browser/#/trustmark/EL/VATEL-099755108)	https://www.athegroup.gr/el/web/guest/digital-certificates
ΑΡΧΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	07-901	20/6/2007	NAI (https://webgate.ec.europa.eu/tl-browser/#/trustmark/EL/Hellenic Public Administration Certification Services)	http://www.aped.gov.gr
BYTE COMPUTER A.B.E.E.	15-062	29/10/2014	NAI (https://webgate.ec.europa.eu/tl-browser/#/trustmark/EL/VATEL-094265075)	www.byte.gr
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	91-222	3/6/2015	NAI (https://webgate.ec.europa.eu/tl-browser/#/trustmark/EL/VATEL-099028220)	https://www.gunet.gr/el/ https://harica.gr/

Πηγή: ιστοσελίδα ΕΕΤΤ 23/01/2021

https://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/Electronic_Communications/DigitalSignatures/EsignProviders.html

Αφού ολοκληρωθεί η εγγραφή ο οικονομικός φορέας μπορεί να επιλέξει από του ενεργούς διαγωνισμούς της πλατφόρμας οι οποίοι έχουν ο καθένας έναν μοναδικό α/α συστήματος, να δημιουργήσει προσφορά και να την υποβάλλει πριν την καταληκτική ημερομηνία και ώρα.

Κατόπιν η Αναθέτουσα Αρχή ορίζει Επιτροπή Αξιολόγησης (στο εξής Επιτροπή»), η οποία μέσω της πλατφόρμας του ΕΣΗΔΗΣ προχωρά στην αποσφράγιση των υποφακέλων Δικαιολογητικών και Τεχνικής Προσφοράς που υποβλήθηκαν εμπρόθεσμα σε προκαθορισμένη ημερομηνία και ώρα, το περιεχόμενο των οποίων δημοσιεύεται ταυτόχρονα σε όλους τους συμμετέχοντες. Ακολουθεί συνεδρίαση ή συνεδριάσεις της επιτροπής προκειμένου να αξιολογήσουν την πληρότητα και την ορθότητα των υποβληθέντων προσφορών αναφορικά με τα Δικαιολογητικά Συμμετοχής και την Τεχνική Προσφορά, σύμφωνα με την διακήρυξη και τον Ν. 4412/2016 (Κανονισμός Προμηθειών Δημοσίων Συμβάσεων). Ακολουθεί η έκδοση

Απόφασης από την Αναθέτουσα Αρχή η οποία είτε αποδέχεται τις προσφορές των συμμετεχόντων για το στάδιο αυτό, είτε τις απορρίπτει.

Στην περίπτωση που όλες οι προσφορές είναι αποδεκτές η Αναθέτουσα Αρχή προβαίνει σε αποσφράγιση και αξιολόγηση του επόμενου υποφακέλου δηλαδή της οικονομικής προσφοράς. Υπάρχει όμως η περίπτωση κάποια προσφορά ν' απορριφθεί. Σ' αυτήν την περίπτωση, αν ο Προσφέρων αποδεχθεί την απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής αποκλείεται από την διαδικασία και αυτή συνεχίζεται με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες. Αν όμως διαφωνεί με την απόφαση έχει δικαίωμα να υποβάλλει προδικαστική προσφυγή έναντι της ΑΕΠΠ (Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών).

Η προδικαστική προσφυγή (ΠΠ) υποβάλλεται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ στην λειτουργικότητα επικοινωνία στον α/α συστήματος του διαγωνισμού συνοδευόμενη από παράβολο, το ύψος του οποίου ανέρχεται σε ποσοστό 0,50 τοις εκατό (0,50%) της προϋπολογισθείσας αξίας (χωρίς Φ.Π.Α.) της σχετικής σύμβασης. Το ύψος του παραβόλου δεν μπορεί να είναι κατώτερο των εξακοσίων (600) ευρώ ούτε ανώτερο των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ (ΕΑΑΔΗΣΥ, 03/10/2021). Περαιτέρω ο προσφεύγων κοινοποιεί την ΠΠ και στην ΑΕΠΠ μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Η Αναθέτουσα Αρχή που λαμβάνει την ΠΠ είναι αρμόδια για την κοινοποίηση της στην ΑΕΠΠ και στους υπόλοιπους συμμετέχοντες έχοντας έννομο συμφέρον. Αφού υποβληθούν παρεμβάσεις από τους υπόλοιπους συμμετέχοντες που έχουν έννομο συμφέρον και υποβολή απόψεων από την Αναθέτουσα Αρχή, η ΑΕΠΠ εκδικάζει την προδικαστική προσφυγή και εκδίδει απόφαση εντός των προθεσμιών που ορίζει ο Ν. 4412/16. Στην συνέχεια αποστέλλει την απόφαση στην Αναθέτουσα η οποία με τη σειρά της την κοινοποιεί σε όλους τους συμμετέχοντες και στον προσφεύγων. Αν η προσφυγή απορριφθεί τότε ο προσφεύγων αποκλείεται από την διαδικασία. Αν η προσφυγή γίνει δεκτή τότε ο υποψήφιος ξαναμπαίνει στην διαγωνιστική διαδικασία η οποία επιστρέφει στην Αποδοχή των δικαιολογητικών συμμετοχής και της τεχνικής του προσφοράς και ως εκ τούτου προχωράει με τους υπόλοιπους στην φάση της αποσφράγισης και αξιολόγησης των υποβληθέντων οικονομικών προσφορών, το περιεχόμενο των οποίων δημοσιεύεται ταυτόχρονα σε όλους τους συμμετέχοντες που δεν έχουν απορριφθεί στο προηγούμενο στάδιο.

Αφού ολοκληρωθεί η αξιολόγηση εκδίδεται απόφαση έγκρισης ή απόρριψής οικονομικών προσφορών. Στην περίπτωση που δεν υποβληθεί προσφυγή η Αναθέτουσα αρχή προχωρά με την απόφαση ανάδειξης προσωρινού αναδόχου και την πρόσκληση προσκόμισης δικαιολογητικών κατακύρωσης. Αν όμως υπάρχει αποκλεισμός κάποιας εκ των οικονομικών προσφορών των υποψηφίων, ο υποψήφιος που αποκλείστηκε δύναται να προχωρήσει σε προδικαστική προσφυγή ακριβώς ως ανωτέρω περιγραφή. Κατόπιν και σύμφωνα με την απόφαση της ΑΕΠΠ ο υποψήφιος που υπέβαλλε προσφυγή είτε αποκλείεται οριστικά είτε ξαναμπαίνει στην διαδικασία και γίνεται αποδεκτή η οικονομική του προσφορά. Οπότε έχουμε εκ νέου απόφαση ανάδειξης προσωρινού αναδόχου και πρόσκληση προσκόμισης δικαιολογητικών μειοδότη.

Ο προσωρινός Ανάδοχος υποβάλλει τα δικαιολογητικά κατακύρωσης και ακολουθεί αποσφράγιση και αξιολόγηση τους από την επιτροπή το περιεχόμενο των υποβληθέντων δικαιολογητικών κατακύρωσης δημοσιεύεται ταυτόχρονα σε όλους τους συμμετέχοντες που δεν έχουν αποκλειστεί σε προηγούμενα στάδια. Η Αναθέτουσα εκδίδει απόφαση αποδοχής ή απόρριψης των δικαιολογητικών μειοδότη. Αν γίνει αποδοχή οδηγείται σε συμβασιοποίηση. Αν απορριφθούν και υπάρξει προσφυγή ακολουθείτε η παραπάνω διαδικασία προς και από την ΑΕΠΠ. Αν η προσφυγή απορριφθεί ο υποψήφιος προσωρινός ανάδοχος αποκλείεται και καλείται ο επόμενος μειοδότης να προσκομίσει δικαιολογητικά κατακύρωσης, αλλιώς αν γίνει δεκτή προχωράει η Αναθέτουσα στην υπογραφή της σχετικής σύμβασης.

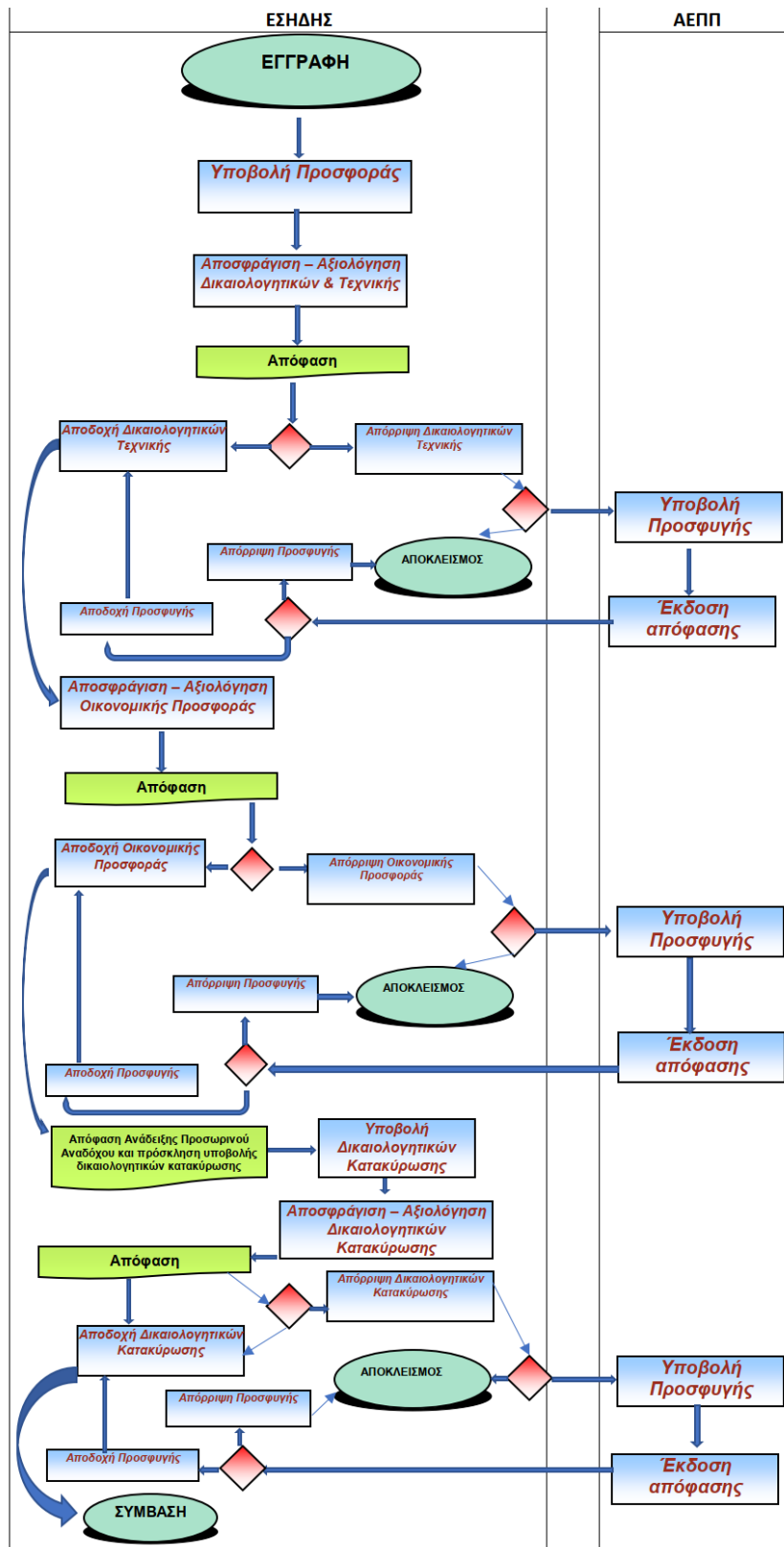
Είναι προφανές από την περιγραφή της ανωτέρω διαδικασίας, και δεδομένου ότι για κάθε Απόφαση που εκδίδει η αναθέτουσα αρχή και την κοινοποιεί στους συμμετέχοντες είναι υποχρεωμένη να περιμένει χωρίς να προχωράει την διαδικασία, δέκα ημέρες από την επόμενη ημέρα της κοινοποίησης για τυχόν υποβολή ΠΠ, ότι υπάρχει εξαιρετικά μεγάλη καθυστέρηση στην ροή καθώς οι αποφάσεις που εκδίδονται και κοινοποιούνται είναι πολλές και τα διαστήματα αναμονής μακρά.

Παρόλο που το σύστημα δυνητικά μπορεί να εφαρμόσει διαχείριση και της υλοποίηση των έργων (παρακολούθηση – ηλεκτρονική τιμολόγηση – πληρωμή) μετά την υπογραφή της σύμβασης μεταξύ της Αναθέτουσας Αρχής και του αναδόχου, εντούτοις δεν έχουν ενεργοποιηθεί οι εν λόγω λειτουργικότητες, οι οποίες θα προσέδιδαν ακόμα μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στην εφαρμογή των κρατικών προμηθειών στην νέα

ψηφιακή εποχή με μεθόδους πλήρους ηλεκτρονικοποίησης της διαδικασίας από την αρχή έως το τέλος.

Στο παρακάτω διάγραμμα ροής ενεργειών της διαδικασίας υποβολής ηλεκτρονικών προσφορών, αποτυπώνεται η συνολική εικόνα από την εγγραφή του οικονομικού φορέα στο ΕΣΗΔΗΣ έως την συμβασιοποίηση.

Διάγραμμα 4.2: Ροή ενεργειών διαδικασίας υποβολής ηλεκτρονικών διαγωνισμών (εγγραφή έως συμβασιοποίηση) πριν την τροποποίηση της 09/03/2021 του 4412/16

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4.3 ΚΟΜΒΙΚΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ Ν. 4412/16 ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΣΗΔΗΣ

Από τον Αύγουστο του 2016, οπότε ψηφίστηκε και ισχύει ο Νόμος 4412/16, έχουν υπάρξει αρκετές τροποποιήσεις του, μικρότερες ή μεγαλύτερες, ουσιαστικές ή όχι. Στην παρούσα θα ασχοληθούμε με δύο εκτεταμένες τροποποιήσεις, όπου στην μία απαιτούνταν και η παραμετροποίηση του ΕΣΗΔΗΣ, προκειμένου αυτό να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις του Νόμου όπως τροποποιήθηκε. Λίγα χρόνια πριν συστήθηκε η Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ), η οποία όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα της *«έχει σκοπό την ανάπτυξη και προαγωγή της εθνικής στρατηγικής, πολιτικής και δράσης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, τη διασφάλιση της διαφάνειας, αποτελεσματικότητας, συνοχής και εναρμόνισης των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων προς το εθνικό και ευρωπαϊκό δίκαιο, τη διαρκή βελτίωση του νομικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, καθώς και τον έλεγχο της τήρησης του από τα δημόσια όργανα και τις αναθέτουσες αρχές. Η ΕΑΑΔΗΣΥ απολαύει λειτουργικής ανεξαρτησίας, διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας και δεν υπόκειται σε έλεγχο ή εποπτεία από κυβερνητικά όργανα ή άλλη ανεξάρτητη ή διοικητική αρχή. Η Αρχή υπόκειται στον έλεγχο της Βουλής των Ελλήνων σύμφωνα με το άρθρο 138Α του Κανονισμού της Βουλής.»* (ΕΑΑΔΗΣΥ, 03/10/2021)

Με το άρθρο 43 του Ν. 4605/2019 (Εθνικό Τυπογραφείο, 03/10/2021), το οποίο τροποποιεί διατάξεις του Ν. 4412/2016, ρυθμίστηκαν δυσλειτουργίες που είχαν προκληθεί στην αγορά τόσο από ασάφειες του Νόμου, όσο κυρίως και από ατυχείς ερμηνευτικές οδηγίες που είχε εκδώσει η ΕΑΑΔΗΣΥ. Συγκεκριμένα τον Σεπτέμβριο του 2018 εστάλη στις Αναθέτουσες Αρχές το έγγραφο υπ' αρ. 5035/28-09-2021 (ΔΙΑΥΓΕΙΑ, 03/10/2021), το οποίο ερμήνευε υπερβολικά και λανθασμένα διάφορα σημεία του Ν. 4412/16, ιδίως τον απαιτούμενο χρόνο έκδοσης που πρέπει να φέρουν τα δικαιολογητικά κατακύρωσης. Η ερμηνεία αυτή προκάλεσε απίστευτες καθυστερήσεις στην ανταπόκριση των οικονομικών φορέων στις προσκλήσεις προσκόμισης δικαιολογητικών κατακύρωσης, καθώς καλούνταν οι προσωρινοί ανάδοχοι να προσκομίζουν δικαιολογητικά με ημερομηνία έκδοσης μεταγενέστερη της σχετικής πρόσκλησης. Δυστυχώς η έλλειψη ψηφιακών υπηρεσιών έκδοσης αυτών των δικαιολογητικών τότε, κατέστησαν τις δημόσιες αρχές ανίκανες και ανήμπορες να ανταποκριθούν στην αυξανόμενη ζήτηση, με αποτέλεσμα απίστευτες καθυστερήσεις

στην έκδοση των απαιτούμενων εγγράφων και ουσιαστικά προκλήθηκε αναστάτωση σε όλες τις διαγωνιστικών διαδικασιών για μήνες.

Για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν, ψηφίστηκε και δημοσιεύθηκε ο Ν. 4605/19, με σκοπό να ξεπεράσει τις κακές ερμηνείες, θέτοντας ξεκάθαρους χρόνους ισχύος στα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Στην δεδομένη τροποποίηση δεν είχαμε καμία τεχνική προσαρμογή / παραμετροποίηση του ΕΣΗΔΗΣ, καθώς η τροποποίηση του Νόμου προέκυψε μόνον για να ρυθμίσει τα της αγοράς από την δυσλειτουργία που είχε προηγουμένως προκληθεί. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα αντανακλαστικά του κράτους δεν λειτούργησαν άμεσα καθώς από το τέλος Σεπτεμβρίου που δημοσιεύθηκε το επίμαχο έγγραφο της ΕΑΑΔΗΣΥ έως την 1^η Απριλίου οπότε και ψηφίστηκε ο Ν. 4605/19, πέρασαν πολλοί μήνες και προκλήθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις.

Παρά τις διατάξεις του 4412/16, όπως είχε τροποποιηθεί και ίσχυε, στις οποίες διαφαίνεται η πρόθεση να μειωθούν οι απαιτούμενοι χρόνοι των διαγωνιστικών διαδικασιών και να επισπευθούν οι διαδικασίες, εξακολουθούσαν να παρουσιάζονται καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των διαγωνισμών. Στις 9 Μαρτίου 2021 ψηφίστηκε ο Νόμος Ν.4782/2021, με θέμα *«τον εκσυγχρονισμό, την απλοποίηση και την αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων.»* (Εθνικό Τυπογραφείο, 03/10/2021).

Πρόκειται για τροποποιήσεις που αποτελούν σημαντικές τομές στον Ν. 4412/16, καθώς τροποποιούνται κομβικά άρθρα και διαφαίνεται η πρόθεση του κράτους να λύσει τα προβλήματα που προκαλούνται από τις καθυστερήσεις που προκύπτουν στις διαγωνιστικές διαδικασίες, από την προκήρυξη έως και την σύμβαση. Επιπλέον υπάρχει η πρόθεση της αύξησης των συμμετεχόντων που φτάνουν έως την τελική αξιολόγηση, με στόχο την ανάπτυξη του ανταγωνισμού προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος. Παρά την ψήφισή του τον Μάρτιο του 2021, εντούτοις οι σημαντικότερες τροποποιήσεις που επέφεραν και παραμετροποιήσεις στο ΕΣΗΔΗΣ τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιουνίου 2021.

Με την τροποποίηση των άρθρων 102 και 103 που αφορούν σε διόρθωση / συμπλήρωση / αποσαφήνιση εγγράφων ή πληροφοριών που έχουν υποβληθεί από τον υποψήφιο οικονομικό φορέα τόσο κατά το στάδιο υποβολής της προσφοράς (σε ισχύ

από 09/03/2021) όσο και από τον προσωρινό ανάδοχο κατά το στάδιο υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης (σε ισχύ από 01/06/2021), επιχειρείται η ελαχιστοποίηση αποκλεισμού οικονομικών φορέων για θέματα που θεραπεύονται και δεν επηρεάζουν την ουσία των προσφορών. Με την συγκεκριμένη τροποποίηση επιδιώκεται οι όσο τον δυνατόν περισσότερες επιτυχείς συμμετοχές που θα αξιολογηθούν μέχρι το τελικό στάδιο, ώστε να υπάρχει μεγαλύτερος ανταγωνισμός και να συμπίεζονται οι προσφερόμενες τιμές. Ιδίως θα ωφεληθούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν δομή και οργάνωση σε τέτοιο επίπεδο που να μπορούν να ανταγωνιστούν τις μεγάλες επιχειρήσεις σε θέματα προετοιμασίας και υποβολής διαγωνισμών.

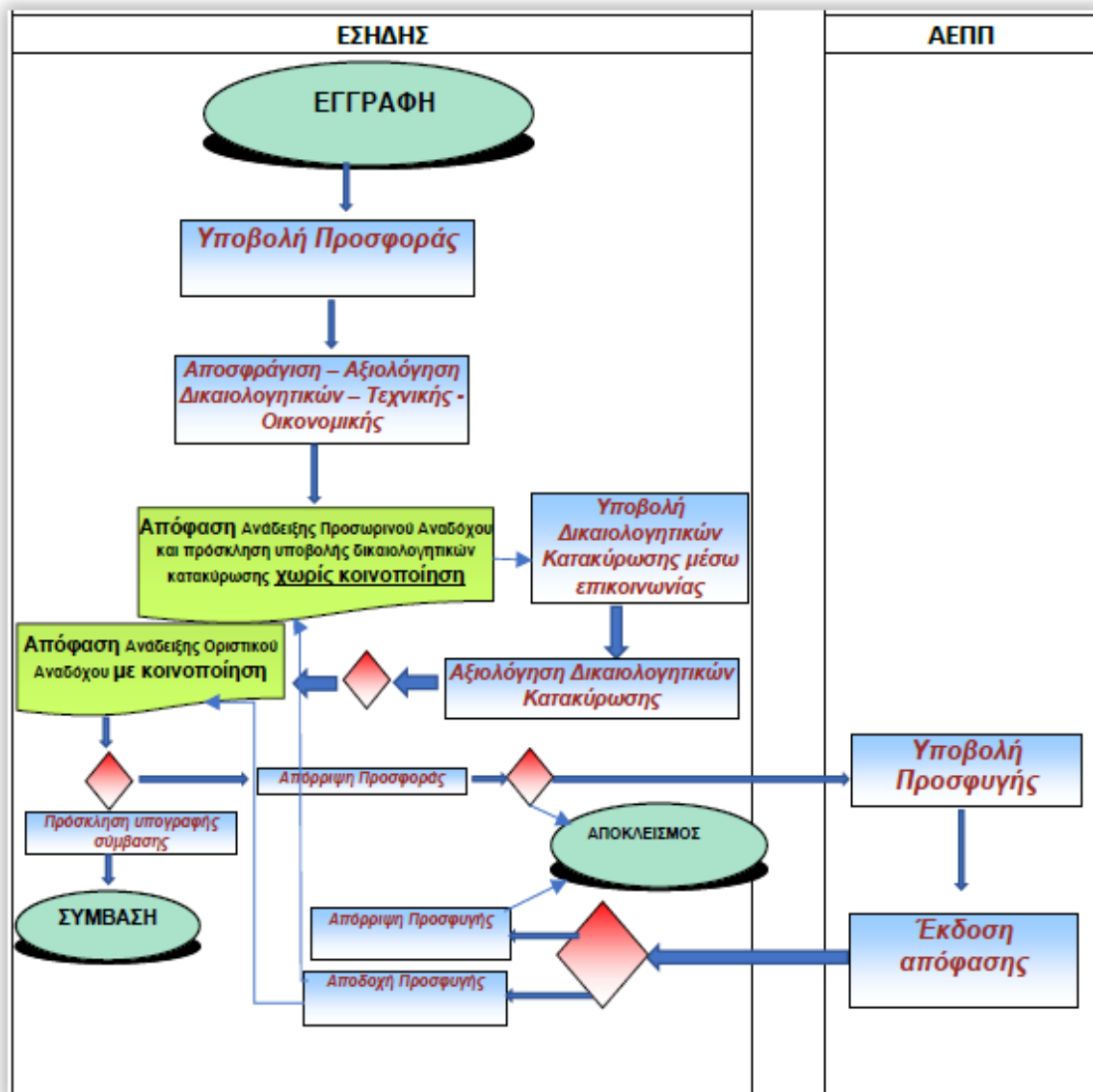
Με το προηγούμενο καθεστώς οι δημόσιοι διαγωνισμοί περιελάμβαναν πολλές αποσφραγίσεις και αποφάσεις σε κάθε στάδιο, με τις προβλεπόμενες αναγκαίες χρονικές αναμονές και άρα καθυστερήσεις. Πλέον, για διαγωνισμούς που διενεργούνται με κριτήριο την χαμηλότερη τιμή, για τον υποφάκελο δικαιολογητικά συμμετοχής-τεχνική προσφορά και τον υποφάκελο οικονομικής προσφοράς καθιερώνεται ένα στάδιο αποσφράγισης και αξιολόγησης με την έκδοση απόφασης η οποία εκδίδεται αλλά δεν κοινοποιείται και άρα οι υποψήφιοι δεν μπορούν να την προσβάλουν, με επακόλουθο να μην απαιτείται αναμονή δέκα ημερών από την έκδοσή της, για να προχωρήσει η αναθέτουσα αρχή στο επόμενο στάδιο της πρόσκλησης προς τον προσωρινό ανάδοχο προσκόμισης δικαιολογητικών κατακύρωσης. Κατόπιν της υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης από τον προσωρινό ανάδοχο, μέσω της επικοινωνίας του ΕΣΗΔΗΣ, ως απλό μήνυμα, και όχι με διαδικασία αποσφράγισης ως ίσχυε, αξιολογούνται τα υποβληθέντα από την επιτροπή και εκδίδεται συνολική απόφαση έγκρισης αποτελέσματος, στην οποία ενσωματώνεται και η απόφαση του σταδίου που προηγήθηκε. Την τελική αυτή απόφαση, η οποία κοινοποιείται σε όλους τους συμμετέχοντες μέσω της λειτουργικότητας της επικοινωνίας στο ΕΣΗΔΗΣ, δύνανται να προσβάλουν οι υποψήφιοι οικονομικοί φορείς, καθώς έχουν περιθώριο δέκα ημέρες από την κοινοποίηση που αναμένει η Αναθέτουσα πριν καλέσει τον οριστικό ανάδοχο για υπογραφή σύμβασης.

Στην περίπτωση που διαγωνισμός διενεργείται με το κριτήριο της συμφερότερης προσφοράς (σχέση ποιότητας – τιμής) το στάδιο δικαιολογητικά -τεχνική το οποίο αξιολογείται και βαθμολογείται είναι διακριτό από το στάδιο της αποσφράγισης και

αξιολόγησης της οικονομικής προσφοράς, που έπεται. Για το πρώτο στάδιο εκδίδεται απόφαση η οποία κοινοποιείται και η αναθέτουσα τηρεί δεκαήμερη αναμονή, ως οφείλει, για την περίπτωση ΠΠ, και κατόπιν προχωρά σε αποσφράγιση οικονομικών προσφορών, με τα υπόλοιπα στάδια και ενέργειες να μην διαφοροποιούνται σε σχέση με όσα ισχύουν στην προηγούμενη παράγραφο. Το ΕΣΗΔΗΣ παραμετροποιήθηκε στον τρόπο υποβολής δικαιολογητικών προσωρινού αναδόχου, αφού καταργήθηκε τελείως η αποσφράγιση των δικαιολογητικών κατακύρωση.

Επόμενη σημαντική τομή αποτελεί η μη δημοσιοποίηση των υποβληθέντων προσφορών στους συμμετέχοντες. Πρόσβαση στις προσφορές μετά τις αποσφραγίσεις όλων των σταδίων έχει μόνο η επιτροπή αξιολόγησης. Στην περίπτωση της χαμηλότερης προσφοράς, με την έκδοση και κοινοποίηση της απόφασης έγκρισης τελικού αποτελέσματος η αναθέτουσα εκτελεί την λειτουργικότητα της δημοσιοποίησης υποφακέλων δικαιολογητικών – τεχνικών προσφορών & οικονομικών προσφορών και ταυτόχρονα μεταφέρει τα δικαιολογητικά προσωρινού αναδόχου στα δημοσιοποιημένα έγγραφα του διαγωνισμού προκειμένου όλα να είναι προσβάσιμα προς έλεγχο σε όλους τους συμμετέχοντες. Σε διαγωνισμούς που διενεργούνται με την συμφερότερη προσφορά δημοσιοποίηση γίνεται σε δύο στάδια. Πρώτα μετά την αποσφράγιση των υποφακέλων δικαιολογητικών-τεχνικών προσφορών και δεύτερον στο τέλος της διαδικασίας μετά την έκδοση και κοινοποίηση της απόφασης έγκρισης τελικού αποτελέσματος. Το σύστημα του ΕΣΗΔΗΣ προσαρμόστηκε στην παρούσα τροποποίηση, καθώς στις ενέργειες προστέθηκαν οι λειτουργικότητες της δημοσιοποίησης ανά υποφάκελο (Έγγραφο υπ' αριθμ. 21603 ΕΞ/29-06-2021, ΕΣΗΔΗΣ)

Διάγραμμα 4.3: ροή ενεργειών διαδικασίας υποβολής ηλεκτρονικών διαγωνισμών με την χαμηλότερη τιμή, μετά την τροποποίηση της 09/03/2021(Ν. 4782/21) του 4412/16

Πηγή: Ίδια επεξεργασία.

4.4 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΝΟΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το ΕΣΗΔΗΣ αν και επέφερε σημαντικές βελτιώσεις στην διαδικασία υποβολής και την ροή της διαγωνιστικής διαδικασίας στους δημόσιους διαγωνισμούς, εντούτοις παραμένει ένα Πληροφοριακό Σύστημα τεχνολογικά απαρχαιωμένο και πεπερασμένο, καθώς απαιτεί συγκεκριμένες εκδόσεις browsers οι οποίες είναι end of life από τον ίδιο τον κατασκευαστή τους, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συνεχώς προβλήματα στους υποψήφιους προμηθευτές. Περαιτέρω πρόκειται για ένα δύσχρηστο σύστημα

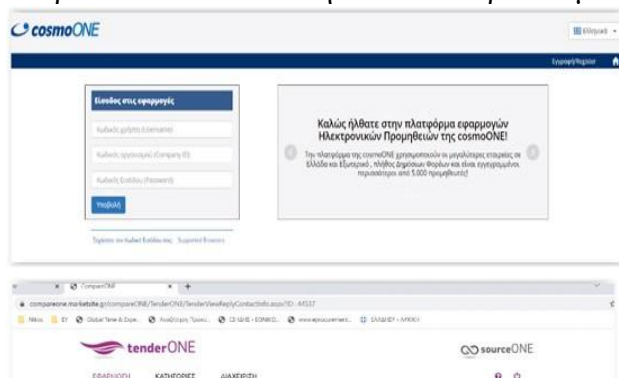
που απαιτεί επαναλαμβανόμενη εκπαίδευση προκειμένου να μπορούν οι υποψήφιοι να υποβάλλουν επιτυχώς.

Στον αντίποδα των μειονεκτημάτων του ΕΣΗΔΗΣ, υπάρχει η ηλεκτρονική πλατφόρμα cosmoOne (<https://www.cosmo-one.gr/>) η οποία δεν έχει περιορισμούς ως προς τους χρησιμοποιούμενους browsers ή τις εκδόσεις τους. Πρόκειται για τεχνικά επίκαιρη πλατφόρμα και πολύ εύκολη και φιλική στην χρήση ακόμα και χωρίς καμία εμπειρία ή εκπαίδευση. Περιλαμβάνει υποσυστήματα με διαφορετικές – διακριτές λειτουργίες. Το υποσύστημα υποβολής προσφορών είναι το «tenderOne». Στην πλατφόρμα δημοσιεύονται και διενεργούνται διαγωνισμοί για φορείς όπως η ΔΕΗ, ΔΕΔΔΗΕ, ΑΔΜΗΕ, ΡΑΕ, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος κ.α

Η εγγραφή ενός οικονομικού φορέα πραγματοποιείται με ένα απλό “registration” δηλώνοντας όνομα χρήστη και κωδικό και δεν απαιτείται αυθεντικοποίηση μέσω taxinet. Οι ανοικτοί διαγωνισμοί περιλαμβάνονται σε λίστα και αφού ο υποψήφιος οικονομικός φορέας επιλέξει αυτόν που τον ενδιαφέρει, μεταβαίνει στην επόμενη σελίδα, αυτή του διαγωνισμού. Η δομή είναι εξαιρετικά απλή, αφού εκτός από τα έγγραφα του διαγωνισμού, σε μία και μόνο σελίδα υπάρχουν όλα τα απαιτούμενα για την υποβολή προσφοράς. Στο πρώτο μισό της σελίδα του διαγωνισμού υπάρχει πινακάκι με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τεχνικά στοιχεία και δίπλα από κάθε γραμμή μπορεί ο υποψήφιος να επιλέξει την λειτουργικότητα «επισύναψη» και να αναρτήσει τα αρχεία που απαιτούνται για την πλήρωση της απαίτησης της συγκεκριμένης γραμμής. Στο δεύτερο μισό της σελίδας υπάρχει αντίστοιχο πινακάκι με τις απαιτήσεις της οικονομικής, επίσης με δυνατότητα επισύναψης αρχείων, αλλά και με το πεδίο στο οποίο πρέπει να συμπληρωθεί το συνολικό ποσό της προσφοράς του υποψηφίου. Στο τέλος της σελίδας έχει το κουμπί «Υποβολή», με το πάτημα του οποίου, αποστέλλεται οριστικά η προσφορά του υποψηφίου.

Επίσης υπάρχει η δυνατότητα της επικοινωνίας, αντίστοιχα όπως και στο ΕΣΗΔΗΣ, για αποστολή ανακοινώσεων από τον αναθέτοντα φορέα, για αποστολή επιστολών αποσαφηνίσεων από όλους τους εμπλεκόμενους αλλά και για αποστολή ή/και παρεμβάσεων.

Τέλος η πλατφόρμα έχει και το υποσύστημα «CompareOne», μέσω του οποίου ο Αναθέτων φορέας μπορεί σε σύντομο χρονικό διάστημα, από την υποβολή των προσφορών, να επανέλθει προς τους προσφέροντες και με πρόσκληση να τους καλέσει σε υποβολή «Βέλτιστης οικονομικής προσφοράς». Σε αυτήν την περίπτωση το μόνο που συμπληρώνουν οι υποψήφιοι είναι ένα νέο ποσό, στο σχετικό πεδίο και υποβάλλουν την βελτιωμένη τους προσφορά.

<https://www.cosmo-one.gr>

4.5 ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΕΣΗΔΗΣ

4.5.1 Τα οφέλη

Τα οφέλη του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημόσιων Συμβάσεων, σε συνδυασμό με το Νομικό πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί σήμερα είναι πολύ σημαντικά και συνοψίζονται επιγραμματικά στα εξής σημεία:

Για τους Δημόσιους φορείς:

- Απλοποίηση και εκσυγχρονισμός των διαγωνιστικών διαδικασιών
- Διαφάνεια
- Αυτοματοποίηση, επιτάχυνση και τυποποίηση των διαδικασιών
- Μείωση κόστους και χρόνου της διαγωνιστικής διαδικασίας
- Μείωση διοικητικού φόρτου των Αναθετουσών Αρχών
- Μείωση διοικητικού φόρτου ΑΕΠΠ.
- Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας

Επιπρόσθετα για τους οικονομικούς φορείς τα οφέλη είναι:

- Μείωση κόστους συμμετοχής στους διαγωνισμούς
- Απλοποίηση και ευελιξία των διαγωνιστικών διαδικασιών
- Βελτίωση της διαφάνειας, της δημοσιότητας και της ίσης μεταχείρισης των εμπλεκόμενων στις δημόσιες συμβάσεις
- Μείωση του διοικητικού φόρτου
- Επίσπευση της διαγωνιστικής διαδικασίας ώστε οι υποβαλλόμενες προσφορές κατά την κατακύρωση τους να εξακολουθούν να είναι επίκαιρες από τεχνική και οικονομική σκοπιά.

Το ΕΣΗΔΗΣ θα μπορούσε να καταστεί ένα γενικότερο εργαλείο χαρτογράφησης της αγοράς με στόχο την υιοθέτηση και εφαρμογή στρατηγικών ανάπτυξης τόσο για τις Αναθέτουσες Αρχές όσο και για τους οικονομικούς φορείς.

4.5.2 Οι προοπτικές θεσμικά και τεχνικά

Μια επιπλέον τροποποίηση και παραμετροποίηση στην βάση ενός νέου ανασχεδιασμού του ΕΣΗΔΗΣ, θα μπορούσε να αποφέρει αμεσότερη και ευκολότερη πραγματοποίηση δημόσιων διαγωνισμών, εντυπωσιακή εξοικονόμηση χρόνου και άρα απαιτούμενων πόρων. Στο πλαίσιο αυτό ακολουθεί μια πρόταση ανασχεδιασμού ως μελλοντική προοπτική η οποία θα μπορούσε να αποφέρει θεαματική ταχύτητα υλοποίησης δημόσιων διαγωνισμών και συμβάσεων, σε σχέση με ότι ισχύει έως σήμερα.

Στο άρθρο 36 του Ν. 4412/16, προβλέπεται η δυνατότητα τήρησης μητρώου προμηθευτών μέσω του ΕΣΗΔΗΣ. Εντούτοις η λειτουργικότητα αυτή δεν έχει ενεργοποιηθεί, παρά τις συνεχείς συζητήσεις επί συζητήσεων επ' αυτού τα τελευταία τουλάχιστον δεκαπέντε χρόνια.

Στην ανασχεδιασμένη διαδικασία προτείνεται η δημιουργία Μητρώου Προμηθευτών εντός του ΕΣΗΔΗΣ και η δυνατότητα να αντλούνε οι Αναθέτουσες Αρχές αυτοματοποιημένα την πληροφόρηση εάν οι συμμετέχοντες στον διαγωνισμό είναι ή όχι πιστοποιημένοι και άρα αν έχουν ή όχι το δικαίωμα να υποβάλλουν προσφορά. Επίσης παραμένει η ενοποίηση των σταδίων αποσφράγισης της τεχνικής και οικονομικής προσφοράς και η ταυτόχρονη αξιολόγηση τους.

Η διαδικασία της εγγραφής δεν διαφοροποιείται σε σχέση με ότι ισχύει έως σήμερα. Η ουσιαστική διαφοροποίηση είναι η δημιουργία Μητρώου Πιστοποιημένων Προμηθευτών. Μια ρεαλιστική πρόταση θα ήταν οι οικονομικοί φορείς να υποβάλλουν ηλεκτρονικά μέσω ΕΣΗΔΗΣ μια φορά κάθε τρεις μήνες τα απαραίτητα έγγραφα που απαιτούνται σε όλους τους διαγωνισμούς και για όλες τις φάσεις (συμμετοχής και κατακύρωσης) όπως ορίζονται στον Ν. 4412/16. Οι υπάλληλοι του Μητρώου θα ελέγχουν τα δικαιολογητικά αυτά και θα εγκρίνουν ή θα απορρίπτουν τα δικαιολογητικά του οικονομικού φορέα. Θα υπάρχει δικαίωμα διόρθωσης τυχόν σφαλμάτων κατόπιν επικοινωνίας με τον οικονομικό φορέα. Αυτών που τελικά θα εγκρίνονται τα έγγραφά τους, θα πιστοποιούνται και άρα θα καταγράφονται με τα

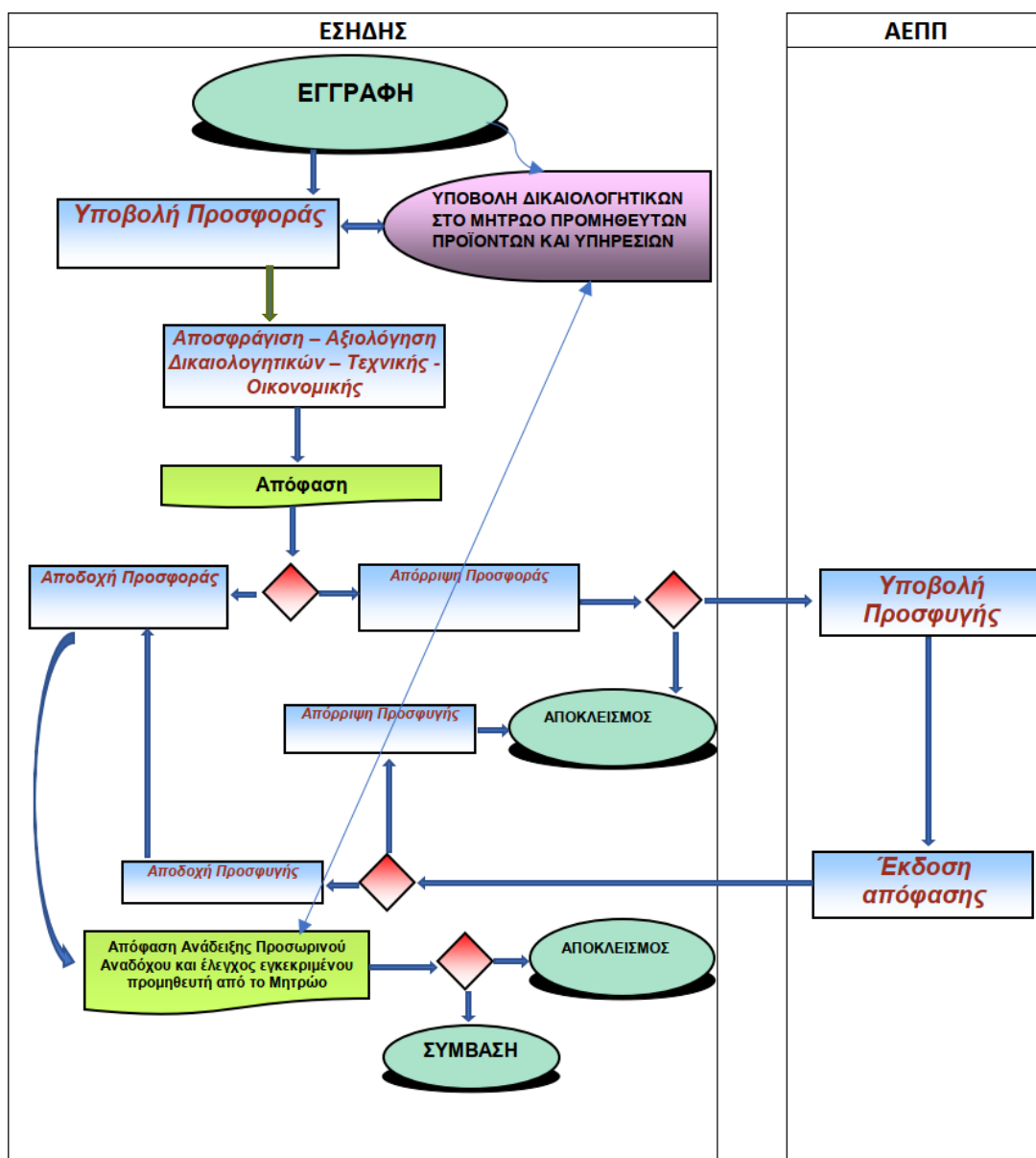
στοιχεία τους (Επωνυμία, ΑΦΜ, Διεύθυνση κ.α.) στην βάση δεδομένων του Μητρώου, ως πιστοποιημένοι.

Άρα ένας οικονομικός φορέας ο οποίος δεν είναι πιστοποιημένος την στιγμή που θα επιχειρήσει να υποβάλει προσφορά αυτοματοποιημένα το σύστημα δεν θα του επιτρέψει την υποβολή. Με αυτήν την τροποποίηση δεν θα απαιτείται κανένας έλεγχος επί των δικαιολογητικών από την αρμόδια επιτροπή αξιολόγησης.

Συνεπώς η διαδικασία της αποσφράγισης και της αξιολόγησης συνεχίζει να γίνεται ταυτόχρονα για την τεχνική και την οικονομική προσφορά. Αξιολογούνται και γίνεται αποδοχή ή απόρριψη των προσφορών. Στην συνέχεια δημοσιεύεται απόφαση ανάδειξης προσωρινού αναδόχου και ελέγχου αυτοματοποιημένα εάν ο προσωρινός ανάδοχος εξακολουθεί να είναι πιστοποιημένος στο Μητρώο. Εάν το σύστημα επιβεβαιώσει την πιστοποίηση του προσωρινού αναδόχου η διαγωνιστική διαδικασία ολοκληρώνεται με την υπογραφή σύμβασης.

Στην περίπτωση που υποβληθεί προσφυγή ακολουθείται περίπου η ίδια διαδικασία που αναλυτικά έχει περιγραφεί ανωτέρω στην παρ. 4.2, σε συνεργασία με την ΑΕΠΠ. Και στην προτεινόμενη ανασχεδιασμένη διαδικασία η αποσφράγιση και η αξιολόγηση τεχνικών και οικονομικών προσφορών αφορούν μία και μοναδική φάση και η δυνατότητα υποβολής προδικαστικής προσφυγής τοποθετείται μετά την αξιολόγηση της τεχνικής και οικονομικής προσφοράς αφού η αξιολόγηση των δικαιολογητικών κατακύρωσης από τον προσωρινό ανάδοχο δεν εφαρμόζεται καθώς αυτή εκτελείται αυτόματα από το σύστημα του ΕΣΗΔΗΣ που συνδέεται σε ζωντανό χρόνο με το τηρούμενο μητρώο προμηθευτών.

Διάγραμμα 4.4.2: Ροή ενεργειών διαδικασίας υποβολής ηλεκτρονικών διαγωνισμών με την προτεινόμενη εισαγωγή του μητρώου των προμηθευτών

Το σπουδαιότερο όφελος θα είναι η υποστήριξη, εφαρμογή και χρήση καθολικά του Μητρώου Προμηθευτών ακόμα και για τις απ' ευθείας αναθέσεις και πληρέστερη πληροφόρηση σε πραγματικό χρόνο για τις Αναθέτουσες Αρχές για όλους του υποψήφιους προμηθευτές του δημοσίου.

Εξίσου σημαντικό είναι ότι οι επιχειρήσεις (ή οι πολίτες) πρέπει να παρέχουν πληροφορίες μόνο μία φορά σε όλες τις δημόσιες διοικήσεις. Η αρχή «μόνον άπαξ» αποτελεί πρακτική στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης μεταξύ του κράτους και των επιχειρήσεων (ή των πολιτών). Βασίζεται στο γεγονός ότι πληροφορίες οι οποίες μπορούν να ανακτηθούν εντός της δημόσιας διοίκησης με χρήση διαφόρων αναφορών (όπως ο αριθμός φορολογικού μητρώου) δεν θα πρέπει ποτέ να ζητούνται από τις επιχειρήσεις (ή τους πολίτες). Αυτό μπορεί να γίνεται είτε απευθείας μέσω εθνικών μητρώων (όπως στην Εσθονία) ή μέσω ενός συστήματος συγκέντρωσης (όπως διαδικασία προεπιλογής) στο πλαίσιο του οποίου οι επιχειρήσεις παρέχουν τις πληροφορίες στις διοικήσεις μόνο μία φορά. (European Commission, 02/10/2021)

Όμως θα πρέπει θεσμικά και τεχνικά ν' αποτυπωθεί και διαδικασία μετά την υπογραφή της σύμβασης και μέχρι την ολοκλήρωση υλοποίησης του έργου με την παρακολούθηση της προόδου των παραδοτέων, την πληρωμή και την εκκαθάριση μέχρι την οριστική ποσοτική και ποιοτική παραλαβή, ώστε να τηρείται πλήρες ηλεκτρονικό αρχείο όλων των εργασιών και ενεργειών οποιουδήποτε αξίας σύμβασης, και να μπορούν να εξαχθούν και στατιστικά στοιχεία από το σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης, προς αξιοποίηση τους στην αγορά και Εθνικό Πρόγραμμα Προμηθειών.

5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πολιτική του ψηφιακού μετασχηματισμού και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στις κρατικές προμήθειες είναι απαραίτητη καθώς τα κράτη που την επιλέγουν καινοτομούν γρήγορα πολιτικά και βιώνουν ριζικές αλλαγές. Πρόκειται για «όχημα ανάπτυξης», το οποίο αποτελεί μια επενδυτική προτεραιότητα και είναι το επόμενο μεγάλο και υποσχόμενο βήμα του Ελληνικού Δημόσιου Τομέα. Μεγιστοποίηση του αποτελέσματος μπορεί να επιτευχθεί με ρεαλιστικό σχεδιασμό λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των κρατικών προμηθειών ανά είδος / υπηρεσία προμήθειας και ο απώτερος στόχος είναι προσαρμογή των ψηφιακών υπηρεσιών στις ανάγκες των χρηστών από την προκήρυξη του διαγωνισμού έως την οριστική ποσοτική και ποιοτική παραλαβή της σύμβασης.

Είναι προφανές ότι η γρήγορη ολοκλήρωση δημόσιων διαγωνισμών, οδηγεί σε αμεσότερη υλοποίηση των έργων και άρα απορρόφησης ευρωπαϊκών κονδυλίων και τελικά αύξησης του ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση στον κύκλο προμηθειών αντικατοπτρίζει το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τη μετατροπή των δημόσιων συμβάσεων σε μοχλό στρατηγικής πολιτικής για τις κυβερνήσεις. Βοηθώντας τις κυβερνήσεις να επιτύχουν καλύτερα τους στόχους πολιτικής τους, οι καλά διοικούμενες δημόσιες συμβάσεις συμβάλλουν άμεσα σε μεγαλύτερη εμπιστοσύνη του κοινού, ενισχυμένη ευημερία και πιο ευημερούσες και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες.

Το πλήρες φάσμα των πλεονεκτημάτων της ηλεκτρονικής σύναψης δημόσιων συμβάσεων προμηθειών θα φανεί μόνο εάν καταστεί ψηφιακή ολόκληρη η διαδικασία δημόσιων προμηθειών. Η πλήρης υλοποίηση όλων των υποσυστημάτων του έργου θα συντελέσει στη βελτίωση των διαδικασιών δημοσίων προμηθειών, στην δημιουργία οικονομίας κλίμακας με βάση το κόστος υποδομής προμηθειών και την τιμή προϊόντος, στην αποτελεσματική διαχείριση της παράδοσης των προϊόντων – χρόνος και έλεγχος παράδοσης, στη μείωση του χρόνου που απαιτείται για την πραγματοποίηση μίας δημόσιας προμήθειας, στην καλύτερη πληροφόρηση των προμηθευτών και των φορέων του δημοσίου, στην αύξηση των εν δυνάμει προμηθευτών του δημοσίου, και στην αξιοποίηση των σχετικών με τις δημόσιες προμήθειες στοιχείων για εξαγωγή συμπερασμάτων, στη συνεχή ποιοτική και ποσοτική βελτίωση των διαδικασιών

δημοσίων προμηθειών και την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη προσαρμογή του θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου.

Επιπλέον η ενσωμάτωση των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων στη συνολική διαχείριση των δημοσίων οικονομικών, τον προϋπολογισμό και την παροχή υπηρεσιών θα μπορούσε να οδηγήσει σε καλύτερη αξιοποίηση των δημοσίων πόρων μέσω βελτιωμένης μετάδοσης πληροφοριών, τυποποίησης και αυτοματοποίησης. Η επέκταση των συστημάτων ηλεκτρονικών κρατικών προμηθειών μέσω της εφαρμογής πρόσθετων λειτουργιών και της διαλειτουργικότητας σε άλλες κρατικές και ιδιωτικές πλατφόρμες ώστε να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη της ψηφιοποίησης του κύκλου των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει ν' αποτελέσει προτεραιότητα στον μελλοντικό σχεδιασμό για τις βελτιώσεις του συστήματος.

Το ΕΣΗΔΗΣ δημιουργήθηκε ώστε να βελτιώσει, επισπεύσει και κάνει πιο διαφανή την κατάσταση αναφορικά με τον τρόπο και τις διαδικασίες εκτέλεσης των δημοσίων προμηθειών, αλλά και για να προδιαγράψει και υποστηρίξει την εφαρμογή και χρήση νέων πρακτικών δημοσίων προμηθειών. Στο πλαίσιο αυτό, η ηλεκτρονική πλατφόρμα πρέπει να βελτιωθεί ώστε να επιτρέπει την πλήρη αυτοματοποίηση του κύκλου των δημοσίων προμηθειών βασισμένη σε ένα ενιαίο, ολοκληρωμένο και ασφαλές σύστημα το οποίο να παρέχει ενσωματωμένες βέλτιστες πρακτικές δημοσίων προμηθειών καθώς και ευέλικτους μηχανισμούς τροποποίησης ροών εργασιών για την αυτοματοποίηση, επιτάχυνση και απλούστευση τόσο της συνολικής διαδικασίας όσο και επιμέρους τμημάτων της. Την πρακτική υλοποίηση της φιλοσοφίας του «ενός σημείου εξυπηρέτησης» ("*One Stop Service*") για τους προμηθευτές του δημοσίου, όσον αφορά τα απαιτούμενα δικαιολογητικά τα οποία πρέπει να συνοδεύουν την προσφορά και είναι δημόσια πιστοποιητικά, μέσω της δημιουργίας του μητρώου προμηθευτών. Πρέπει άμεσα να υποστηριχθούν νέες πρακτικές ηλεκτρονικών δημοσίων προμηθειών (συμφωνίες-πλαίσιο, ανταγωνιστικός διάλογος, ηλεκτρονικές δημοπρασίες, δυναμικά συστήματα αγορών) σε ένα δυναμικό, φιλικό και εύκολο στην χρήση περιβάλλον και μέσω της προσαρμογής του συστήματος σε μεταβαλλόμενη ή διευρυνόμενη νομοθεσία Δημοσίων Προμηθειών, ώστε να μπορεί να προσαρμοστεί στο εκάστοτε ισχύον θεσμικό μοντέλο λειτουργίας των Δημοσίων Προμηθειών.

Η φιλοσοφία πρέπει να είναι ανοιχτή, ώστε να εξασφαλίζονται στο μέλλον επεκτάσεις ή και τροποποιήσεις του μοντέλου των δημοσίων διαγωνισμών προσαρμοσμένες στις

εκάστοτε ανάγκες του κράτους και της αγοράς, αλλά και τις επικρατούσες τάσεις. Η κατάσταση ετοιμότητας πρέπει να κινείται στην λογική του εύκολα και άμεσα προσαρμόσιμου λογισμικού, με την πλήρη και ολόπλευρη αξιοποίηση των ΤΠΕ για την μεγιστοποίηση του χρονικού και οικονομικού οφέλους από την έγκαιρη και ευέλικτη προσαρμογή, σε ένα ευέλικτο περιβάλλον με εύκολες και φιλικές στους χρήστες εφαρμογές. Οι μελλοντικές παρεμβάσεις θα πρέπει να κινηθούν στο πλαίσιο της καλύτερης και πληρέστερης πληροφόρησης προς κάθε ενδιαφερόμενο (αναθέτουσες αρχές, προμηθευτές, ευρύ κοινό), με την περαιτέρω απλοποίηση, αυτοματοποίηση και επιτάχυνση της επικοινωνίας και των συνεργασιών μεταξύ των εμπλεκόμενων οντοτήτων. Επιπρόσθετα, με την παροχή αξιόπιστων πληροφοριών κατά την διάρκεια δημόσιων προμηθειών, π.χ. πληροφόρηση για το ΕΠΠ, την προκήρυξη διαγωνισμών, την κατάσταση της κάθε προμήθειας, την εξέλιξη συμβάσεων, των πληρωμών, της αξιοπιστίας των προμηθευτών.

Το μέλλον των κρατικών προμηθειών εξαρτάται από την μεγιστοποίηση της χρήσης ΤΠΕ, καθώς ολοένα και περισσότερες λειτουργίες διευκολύνονται και διεκπεραιώνονται αμεσότερα και αποτελεσματικότερα με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να προσαρμοστεί ταχύτατα στην παγκόσμια αυτή τάση, ώστε οι διαδικασίες ηλεκτρονικών προμηθειών και όλες οι διαλειτουργίες που συνδέονται ή δύνανται να συνδέονται μ' αυτές ν' αποτελέσουν παράγοντες ανάπτυξης της αγοράς και της οικονομίας. Το ελληνικό κράτος έχοντας ήδη λειτουργήσει από το 2014 σύστημα ηλεκτρονικών προμηθειών, έχει αποκτήσει την απαραίτητη εμπειρία και τεχνογνωσία προκειμένου να διορθώσει τα σφάλματα και να ενδυναμώσει τα πλεονεκτήματα του συστήματος και του Νόμου ώστε το αποτέλεσμα να αποφέρει ακόμα περισσότερα οφέλη προς όλους.

6 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

- «ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ», Διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_public-procurement_el.pdf, Πρόσβαση: 02/10/2021, European Commission
- Νόμος 4412 - Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών, διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://www.eadhsy.gr/n4412/n4412fulltextlinks.html>, Πρόσβαση: 19/08/2021,
- Γάκης Κ. «Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Αυτοδιοίκηση» Διεύθυνση: <https://www.eetaa.gr/ekdoseis/pdf/136.pdf>, Πρόσβαση: 22/5/21
- «eGovernment and digital public services» <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/egovernment>, Πρόσβαση: 22/05/2021
- Διάλεξη 1^η, μάθημα Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Τοπική και Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση, ΠΜΣ ► ΤΠΑΑ, διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://eclass.uop.gr/courses/868/>, Πρόσβαση: 22/05/2021
- Προεδρικό Διάταγμα 60/2007, διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-demosia-dioikese/kratikes-prometheies-dapanes/pd-60-2007.html>, Πρόσβαση: 10/08/201,
- Προεδρικό Διάταγμα 118/2007 - ΦΕΚ 118/Α/10-7-2007, διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-demosia-dioikese/kratikes-prometheies-dapanes/pd-33118-2007.html>, Πρόσβαση: 10/08/2021,
- «Τι είναι η Διαύγεια», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://diavgeia.gov.gr/info>, Πρόσβαση: 19/08/2021,
- «Μητρώο παρόχων υπηρεσιών εμπιστοσύνης», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: https://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/Electronic_Communications/DigitalSignatures/EsignProviders.html, Πρόσβαση: 23/1/2021
- «Νόμος 4412 - Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών.» διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://www.eadhsy.gr/n4412/n4412fulltextlinks.html>, 22/01/2021, Πρόσβαση: Ν.4412/16, αρ.2, παρ. 32

- «ΚΗΜΔΗΣ», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://www.eadhhsy.gr/sdg/dg.php?qid=10721>, Πρόσβαση: 20/08/2021
- «Explore Oracle E-Business Suite Products», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: [Oracle E-Business Suite Products](#), Πρόσβαση: 26/09/2021
- «End to End Acquisition and Contracting Solution», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: [Oracle Contract Lifecycle Management for Public Sector | Applications | Oracle](#), Πρόσβαση: 26/07/2021,
- «Ηλεκτρονικές Προμήθειες στο Δημόσιο Τομέα: Υφιστάμενη κατάσταση κ Προοπτικές στην Ελλάδα & την Ευρωπαϊκή Ένωση, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας» (2007), διαθέσιμο στην Διεύθυνση: https://www.cosmo-one.gr/educommerce/wp-content/img/en4_2.pdf, Πρόσβαση: 02/10/2021
- «Government at a Glance: Latin America and the Caribbean 2020-OECD Library», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/0fe2c3fd-en/index.html?itemId=/content/component/0fe2c3fd-en>, Πρόσβαση: 02/10/2021,
- «Reforming Public Procurement : Progress in Implementing the 2015 OECD Recommendation-OECD Library», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/1de41738-en/index.html?itemId=/content/publication/1de41738-en>, Πρόσβαση: 02/10/2021,
- «56902/215/19.05.2017 (Β' 1924) Απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης με θέμα Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ)», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEsrjP0JA1xBXdvtSoClrL8V8YeS8scMDB_zJjLAILKfuJInJ48_97uHrMts-zFzeyCiBSQOpYnTy36MacmUFCx2ppFvBej56Mmc8Qdb8ZfRJqZnsIAdk8Lv_e6czmhEembNmZCMxLMtZtoos0k2TPI0NwTap-25G57k1K_FJINZnEaLN2NIfdT, Πρόσβαση: 26/09/2021,

- «Νόμος 4412 - Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών, αρ.347, παρ. 1,2», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://www.eaadhsy.gr/n4412/n4412fulltextlinks.html> Πρόσβαση: 23/01/2021
- «Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών Κύπρου», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: http://www.tra.gov.cy/aap/aap.nsf/page05_gr/page05_gr?OpenDocument, Πρόσβαση: 02/10/2021
- «Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών Κύπρου», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: http://www.tra.gov.cy/aap/aap.nsf/page04_gr/page04_gr?OpenDocument, Πρόσβαση: 02/10/2021.
- «Νόμος 4605/2019 – ΦΕΚ: 52/ 01-04-2019, Εθνικό Τυπογραφείο» διαθέσιμο στην Διεύθυνση: [file:///C:/Users/User/Downloads/document%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/document%20(3).pdf), Πρόσβαση: 02/10/2021
- «ΔΙΑΥΓΕΙΑ - Νέα / Ανακοινώσεις», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://diavgeia.gov.gr/doc/6%CE%94%CE%9B%CE%9A%CE%9F%CE%9E%CE%A4%CE%92-%CE%9F%CE%A5%CE%A8?inline=true>, Πρόσβαση: 03/10/2021,
- «Εγγραφο ΕΑΑΔΗΣΥ: ‘Ζητήματα που άπτονται του χρόνου έκδοσης και ισχύος των δικαιολογητικών που προσκομίζονται από τον προσωρινό ανάδοχο (δικαιολογητικών κατακύρωσης) για την απόδειξη της μη συνδρομής των λόγων αποκλεισμού’», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://diavgeia.gov.gr/doc/6%CE%94%CE%9B%CE%9A%CE%9F%CE%9E%CE%A4%CE%92-%CE%9F%CE%A5%CE%A8?inline=true>, Πρόσβαση: 03/10/2021
- «Νόμος 4782/2019 – ΦΕΚ: 36 /09-03-2021, Εθνικό Τυπογραφείο», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: [file:///C:/Users/User/Downloads/document%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/document%20(4).pdf), Πρόσβαση: 03/10/2021,
- «Σύσταση ΕΑΑΔΗΣΥ-N.4013/2011», διαθέσιμο στην Διεύθυνση: <https://www.eaadhsy.gr/index.php/m-eaadhsy/m-nomiko-plaisio/19-n-4013-2011?start=1>, Πρόσβαση: 03/10/2021,

- Έγγραφο υπ' αριθμ. πρωτ 21603 ΕΞ/29-06-2021, Έκδοση της υπ' αριθ. 64233/09.06.2021 ΚΥΑ ΕΣΗΔΗΣ Προμήθειες και Υπηρεσίες – Νέες παραμετροποιήσεις/λειτουργικότητες στο ΕΣΗΔΗΣ Προμήθειες και Υπηρεσίες, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ /ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ / ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ/ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (ΕΣΗΔΗΣ)